

NRODNA

BIBLIOTEKA

Spisi
Andrejčkovega
Jožeta.

VIII.

Spisi
Andrejčkovega Jožeta.

—
VIII.

Emanek, lovčev sin. — Berač.

J. Urbančič

Novo Mesto 1899.

~~~~~
Natisnil in založil J. Krajec.

Emanek, lovčev sin.

(Povest, iz češčine poslovenil Andrejčkov Jože.)

Med bukovjem na samoti
Hišica stoji ob poti,
Borni kočja lovčeva,
Tam od jutra do večera
Ptičje petje se prostera, —
Drevje v noči šepeta.

I.

V samoti stoji lovska kočja ravno tako tiho, kakor o njej poje pesem; rujavi lovski pes leži na solncu z zaprtimi očmi ter se dela, kakor bi spal; ako pa mu sede predrzna muha na nos, koj hlastne po njej. Če jo vjame, pogoltne jo nemudoma nekuhano in nepečeno, če pa uide njegovemu požrešnemu žrelu, pomiga ponosno z ušesi in vleže se hladnokrvno zopet na svoje mesto. Ta pes se imenuje Nimrod.

Na obrazu mu je znati, da se mu zdi takovi mušji lov nepristojen, vendar pa je že skoraj dva mesca, odkar ni gonil boljše živali; zadnji strel, kterega je slišal, je zadel njegovega gospodarja, in tega objokuje sedaj mati in Emanek.

njeni edini sin. Ali pes ne zna jokati; tega tare samo nema bolest, in res je tako poparjen, kakor bi ga grizla huda vest. Sicer je gotovo, da ni popolnoma nedolžen, o čemur boste pozneje čuli, kajti nič ne ostane prikrito. — Nimrod ustane, steguje ude, razvira se, kakor bi se mu bilo vse življenje pristudilo, ter korači počasno k grmovji, obstane ter gleda malega Emanka, ki na tleh sedé šibe reže in obklestuje.

Emanek je star kacic devet let, ima na sebi srajco in platnene, zakrpane hlače, rumenkasti lasje niso pristriženi, izpod visocega čela gledajo jasne, modre oči, polno obličje naznanuje, da ni imel nikdar mnogo skrbi, in naga, zagorela prsa, da se je že mnogo časa potikal pod prostim nebom. Sedaj našpuli ustnje ter lahno požvižga, kakor bi hotel naučiti šibe glasov, ki jih meni potem iz njih privabiti. Ko se mu približa pes, pravi mu: „Ali bi tudi rad piščalko, Nimrod? O ti revež ne znaš nič družega, nego aú, aú, jaz pa znam peti, žvižgati in piščalke delati; le počakaj, da bo izgotovljena.“ Potihoma pa je govoril sam seboj: „ker ptiči po drevji prepevajo, imajo veje tudi svoje glase v sebi; kdor jih hoče iz njih privabiti, mora znati vse to

vrediti, kakor je treba. Vse veje v gozdu so tedaj že same na pol piščalke; ali ko bi kdo celo kožo z drevesa olupiti mogel, hej! to bi piskalo! To bi se tako daleč čulo, kakor zvon v zvoniku. Ali moral bi imeti neizrečeno široka usta, da bi takovo piščal va-nje vtaknil . . . . takovega bi rad videl.“

Ko si je Emanek ta strašna usta z velikansko piščaljo iz kože celega lipovega drevesa mislil, jel se je na ves glas smejati.

Nimrod je menil, da se ta smeh njega tiče; najbrž, ker ni vedel, kako bi se mogel kdo svojim lastnim mislim smejati. Da bi Emanku njegovo priljudnost povrnil, priplazi se k njemu. Dečko pa mu pravi: „Vlezi se tukaj in daj pokoj, jaz nimam časa, da bi se s teboj igral; moram delati.“ Emanek je bil pri takovem marljivem delu nekoliko nagel in ponosen; ko pa je kožo z nožičkom obrezal, počila mu je ena za drugo, zato ker je pri vitji prenašlo ravnal; razun tega si je prej še moral skušnje pridobiti, da se dačo piščalke le iz srednjih kosov viti, kjer ni grč in izrastlik. Vse to dobro si zapomnivši, je vzel poslednjo vejo, ki je bila ravno pripravna ter djal: „Počakaj, ti se mi moraš posrečiti.“

Med tem se je začulo iz gozda tanjko žvižganje, kakor delajo zvedenci, položivši mazinec sključivši ga med zobe. Pes je planil kviško in nastavlil ušesa, tanjko žvižganje se je urno ponavljalo dvakrat zaporedoma, in pes je naglo zginil v goščo. Emanek je tekkel za njim, žvižgal in klical: „Nimrod pojdi sèm! Nimrod!“ Nimrod pa ga ni poslušal, ter se mu zgubil spred oči. Emanek ga ni pustil z nimar, temuč je tekkel za njim globoko v gozd, kakor bi ga kdo podil. Slednjič je obstal; in prišlo mu je na mar, da se pes sam domu povrne. „On je zvesta žival,“ djal je sam pri sebi, ali to ni zvestoba, ako se za prazni nič med svet spusti.“

Mati je prepovedala Emanku samemu hoditi v gozd, in on jej je obljubil, da jo bo ubogal. Sedaj pa — začel je prevdarjati — prišel si nehoté v gozd, samo da bi Nimroda zopet nazaj privedel, ti nisi zapovedi prelomil, zato ne moreš nič; sedaj si toraj tukaj, in tu se tudi nekoliko pomudiš, da malo poskačeš.

Kdor hoče kaj napačnega učiniti, zna se lahko izgovoriti, če tudi tega sam ne vrjame, ali globoko v srcu odmeva glas ter pravi: „ne stori tega!“ Ali mi ravnamo mnogokrat, kakor Emanek.

On prepeva, da ne bi čul glasu svoje vesti, lazi z enega drevesa na drugega, kakor bi ga ondi angelj varuh ne našel; ali ta stoji povsod za njim, vleče ga seboj in opominja, da bi se vrnil domu.

Vleže se na tla ter gleda skoz zeleno listje na modro nebo. Med tem priskače veverica, švigne po bukvi gori, vsede se na vejo, gladi se ter veselega obraza gleda okrog. Emanek dleskne s prstom in si misli: „ko bi te imel! Meni se slabeje godi, nego ptiču ali tej veverici, jaz ne znam niti frčati niti tako urno plezati. Nimrod je prav storil, da je ubežal v gozd, ondi je sam svoj gospod, in mi ga na svojih ploščatih dveh nogah ne moremo doteči. Ko bi imel štiri noge, drugače bi tekel . . . . .“

Visoko na drevesu sedi posmevaček na suhi veji in smeje se Emankovim pohlepniim željam. Posmevački so nagajivi ptiči; oni ne znajo nobene lastne pesmice, temuč posnemajo samo petje družih ptičev, slavčkov, kosov, penic in družih; nobene pesmi ne dokončajo, temuč prično vsakokrat kako drugo. Emanek se jezi, kriči in meče kamenje, da bi odpodil nesramneža, ta pa se še z mesta ne gane; še-le ko vidi, da dečko po deblu proti vrhu pleza, frk! zleti in žvižga svoje

okrogle viže z družega drevesa, Emanek pa je našel druge ptičke, ki niso mogli izleteti. Bilo je kosje gnjezdo z mladimi, ki so se komaj izlegli. „Eden, dva, trije, štirje, pet,“ štel je Emanek, „zopet niso na pare! To sem našel še v vseh gnjezdih, in rad bi vedel, kaj to pomeni? Moja mati so prav storili, ker koklji niso jajec na pare podkladali.“

Ko pa bi bil Emanek bolje pazil, ter ne bi bil iz nekterih teh gnjezd, ki jih je našel, koj splošnega pravila posnemal, zvedel bi bil, da v enakem številu jajec ni nobene skrivnosti, in da ta reč tudi resnična ni. Nekatere ptice leže samo po dvoje jajec, in to je gotovo na pare.

I no sevéda, ko bi v mladosti že vse vedeli, treba bi nam ne bilo čakati starosti.

Mladi kosi, katerim mati morda še ni povedala, koliko sester in bratov imajo, napenjali so rumenkaste kljunčke po Emanku, in njihova rumeno obrobljena očesca obračala so se k njemu, kakor bi ga hoteli s tem spomniti; njim je bilo malo mar, koliko jih je, da bi jih bil le kdo nasitil. Emanek je vzel iz žepa nož in lastnoročno spleteni motvoz, katerega je vedno seboj nosil, in na dnu res najde velik kos sredice; to je pozvečil

in mladiče pokrmil. Oni niso znali drugače se zahvaliti, nego da so vrtili glavice in že zdavnej pogoltneni dar božji še vedno požirali; najmlajši izmed njih je bil tako nehvaležen, da nobenega koščeka ni hotel vzeti. Emanek videti, da bi morali mladiči poginiti, ko bi sedaj gnjezdo vzel, usmili se jih; spomnil se je starke, kako bi jej bilo, ko bi prišla domu in bi ne našla svojih mladih; ali čakati stare, da bi se vrnila, to mu tudi ni bilo všeč, tedaj mu pride na misel njegova lastna mati, in koliko časa je že od doma, in jelo ga je zelo skrbeti.

Pobožna misel mu je svetovala, da bi pustil starki mladiče, ter bi jih le včasih obiskoval in jih ogledal. Zopet pa se je povrnila želja, vzeti ptičke seboj, da bi jih kaki drugi deček, sèm prišedši, ne našel in domu odnesel; angeljček varuh pa je bil močnejši, a on ni hotel neusmiljeno ravnati zaradi tega, ker bi morda potem kdo drugi kaj takega učinil. „Bog vas obvaruj!“ vzdihnil je proti gnjezdu, zlezal doli ter vrezal tri križice v deblo, da bi ga zopet našel, kedar pride.

Sedaj se je obrnil proti domu. Ali majhen sprehod po jelovem gozdu bi si smel vendar dovoliti, morda kje psa sreča.

II.

Ali si bil že kedaj opoldne čisto sam v temnem gozdu, kjer rastó jele?

Kako gladko molijo na kviško ta vitka drevesa lesketaje se v solnčnih žarkih in prostiraje na okrog prijetno vonjavo; vrhovi se dvigajo v višavo, na podnožji objemajo se drobčkine mahove bilke ko močni krov, in ne zavidajo višave mogočnim deblom; ta so morala zbog tega daleč narazen, mala mahova stebila pa se stiskajo prijateljsko eno k drugemu ogrevaje se skupaj. Ondi stoji samotno grmovje bodečih palm z leskečimi peresi, kuščar, ležeč v mahu na solncu, zbeži pred teboj, ko bi trenil, v goščavo. Pusti pri miru siroteja, kdo vé, čemu ga je Gospod ustvaril!

Potuj tedaj dalej zatopljen v sanje; sluh in vid topita se v eno, ti še ne veš kdo si in od kod prideš, in zemeljski sin podoben je tihej košuti z lahnimi koraki. Priroda krije v sebi dihanje, njeno srce bije v tvojih prsih.

Zdajci zašumi nekaj blizo tebe, pred tvojimi strmečimi očmi stoji mož ves zeleno opravljen, kot rojeni gozdni sin, kot brat drevesov, on stoji

nepremakljivo z roko v jermenu naslonjeno na puško, in gleda te z zvedavim očesom.

Tako je potoval Emaneli, in zdajci je stal pred njim zeleni mož, samo da je bil jako prijaznega in veselega obraza. Bil je posestnik tega gozda, bogat kmet, kterega so vsi v okolici imenovali strica Bogomira, čeravno so mu bili toliko v rodu, kolikor caru Nikolaju.

„Kako si prišel tù sèm?“ praša Bogomir.

„Po dveh,“ odvrne Emanek in pokaže na svoji nogi spomnivši se svojih tajnih želj, da bi imel štiri noge.

„Kaj iščeš tukaj?“

„Nič; ali prav za prav vendar nekaj, naš pes je ušel.“

„Da bi ga volk pohrustal, vaš pes je potepinec, imel je že mnogo gospodarjev, zatorej je sedaj ves zmoten. Ako mi pride nasproti, koj ga ustrelim.“

Emanek prime Bogomira za roko in prosi Bogomira tako ginljivo za Nimrodovo življenje, da mu slednjič Bogomir obljubi, da bode imel potrpljenje. Več ni pustil dečka z rok in peljal ga je nekaj časa po cesti, dokler nista prišla na majhen hribček, kjer so stale najkrasnejše jele.

Tu pravi Emanek: „Stric, to so krasna drevesa, tako krasna . . . . tako krasna . . . . ko naša cerkev . . . . o še krasnejša.“

„Prav imaš, da so ti tako ljuba“, reče Bogomir, „glej ta drevesa od bodečih palm, doli do „hladnega dola“, so moja dvorana, moja praznična soba, ona so moje razkošje; po zimi, kadar jih sneg opade in pride čas za sekanje, dal sem že štirikrat, petkrat ta debla na prodaj, ali vselej, kedar bi se imelo to izvršiti, ozrem se po njih in pravim sam pri sebi: „Pusti jih še, ker jim je tukaj tako ljubo, in pogled na nje je neprecenljiv in veličasten. — Sicer tiči v njih brez koristi lep kapitalček, ali meni delajo veselje, in to je tudi nekaj vredno; kadarkoli pridem sem in vidim ta drevesa vedno še čvrsta in zdrava, vselej mi srce veselja poskakuje“.

„Kaj drevesa tudi umro?“ praša Emanek.

„Seveda“, odvrne Bogomir, „vse, kar je na svetu, mora umreti. Stoji li drevo čez svoj čas, začne v sredi pokati“.

„Stric!“ oglasi se zopet Emanek, „vi mi gotovo poveste, kaj pa se zgodi s toliko milijoni ptičev, ki so na svetu, to je res velika čuda, se li najde kje ptičje mrtvo truplo?“

„Iz tega lahko razvidiš“, odvrne Bogomir, „kako čistotna je природа, rekel bi izbirčna; kar ni več za rabo, samo se izgubi. Kedar ptič čuti, da se bliža smrt, kar on vselej dobro slutí, zleze navadno v kako votlino, ali jame, kjer ga najdejo ježi, dihurji, lisice in enake živali, ali pa v skalne razpoke, žlamborasto drevó, kjer prilazijo k njemu mravljinci, hrošči in muhe; tu se ptiček potrpežljivo vleže, skrije glavico pod peroto, dokler njegovo srce poslednjikrat trepne in poslednji boj njegove ude nategne; kake dva dni po njegovej smrti oberó ga mravljinci in drugi mrčesi tako čisto, da samo perje ostane, to pa ali veter odnese, ali pa je poberó mladi ptiči, da bi si svoja gnjezda postlali. Pomisli le, kako bi to napak bilo; našel bi se povsod mrtvaški smrad, in mi bi še zdravega zraka ne uživali. Kako modro je vse vredjeno na svetu! Ptiči pojedó vse svoje življenje tolikanj mravljiničnih jajček, toliko muh in družih mrčesov, naposled pa so sami njihova hrana. Jaz sicer ne vem, če je to popolnoma takisto, kakor pravim, ali meni se dozdeva to, kakor nekaj posebnega, da se ta svobodna žival, kedar umira, skrbno pred nami skriva“.

Emanku je bilo to pojasnilo jako ljubo; samo žal mu je bilo, da njegova mati tako malo vedó o gozdnem življenji, in da nima, odkar so mu oče umrli, nikogar, ktereга bi mogel kaj poprašati.

„Stric!“ pričel je Emanek z nova, „ali tudi veste zakaj ima voz štiri kolesa?“

„I no, saj so tudi kolibe na dveh kolesih“, odvrne Bogomir.

„Da“, pravi Emanek, „ali na štirih kolesih so mnogo boljši in jih je tudi več; dvokolnice se ravno tako lahko zvrnejo, kakor človek na dveh nogah“.

„Kedar se ne vzdržuje v ravnej teži“, pravi Bogomir, Emanek pa govori dalje:

„Jaz mislim, da so iznašli štirikolne vozove pri urnih živalih ter jih poleg njih izgotovili. Ptiči imajo tudi samo po dve nogi, zato niso sposobni za dirjanje, ampak za frčanje, vse pa, kar mora biti na zemlji, ima po štiri noge; mar ni res?“

Bogomir je pokimal z glavo, in Emanek videti, da ima pri sebi dobrovoljnega kupca, razkladal je svoje različno blagó. Strnad je zapel in Emanek popraša:

„Stric, kaj menite, kako se imenuje ta ptič?“

„Kaj meniš s tem?“

„I no, ljudje so dali ptičem različna imena, oni pa o tem nič ne vedó, jaz bi sedaj rad iztuhtal, kako se kličejo in kako eden drugzega imenujejo, in potem bi rad vedel, od kod to pride, da takovi ptič celi božji dan grlo napenja in prepeva“.

„Ravno tega nihče ne vé“.

„Mi vemo“, pravi Emanek dalje, „za toliko ptičev vedno le eno ime, lastavica, ali škrjanec. Kedar pa ima kós pet mladih, mora imeti vsakteri izmed njih svoje lastno ime“.

„Ptiči ne nosijo svojih mladih v cerkev h krstu“, smejal se je Bogomir.

„Morda si pa vendar davajo med seboj lastna imena, le da mi o tem ne vemo?“

„Mi tega ne vemo, to je vse, in drugzega ne da se nič soditi“, kónčal je Bogomir.

Emanku je prišlo še mnogo vprašanj na jezik in Bogomir mu je rad odgovarjal, ker ga je zelo ljubil. Slednjič pa ga opomni, da bi se domu vrnil, in pokaže mu najbližnjo pot po ožini, ktereje so rekli, „hladna dolina“.

Emanek se je spustil v dir ter delal velike korake. V hladnej dolini je bilo vse drugače,

nego gori v gozdu. Potok se je vil šumljaje skozi skaline. Emanka je sicer zelo mikalo v njem loviti rake, ali vendar se ni hotel nikjer ustavljati. V hladni dolini je bil celo opoldne, kedar je pripekalo poletno solnce, mrzlo in grozno; strmeče skale so grozile z obeh strani, če tudi so bile močno zložene; tam oni velikanski z mahom poraščeni sklad je obtičal, nagnivši se, pri mladi jeli, ki je morda še-le pozneje dorastla, in njemu vkljub se dvignila naravnost k oblakom, zraven nje je ležala izruvana jela, vsa suha in operela, zopet dalje so stala stara drevesa. nagnjena in skrivljena, ter upogovala temne veje z jasno-zelenimi mladikami doli k produ.

III.

Komaj je storil Emanek nekoliko korakov, ko zasliši lajanje, in koj spozna po glasu Nimroda. Ali ta se mu ne približa. Emanek zleze na skalo, da bi ga poklical, ali glas mu zastane v grlu. Nasproti med cvetečim resjem in visoko praprotjo je sedela človeška postava iskrečih oči in brada je bila poraščena do ušes z gostimi, črnimi mustačami. Emanek obstane ter vidi, kako je oni mož Nimroda k sebi na tla potlačil,

prsa odgrnil in pest las iz nederja izpulivši, med kruh jih stlačil, na to trikrat pljunil, potem pa dal psu kruh, da ga je požrl. „Sedaj beži!“ pravi slednjič, in pes je tekel naravnost k Emanku. Ali bojé se zapaziti v njegovih očeh hudo očitaje, vleže se kaka dva koraka pred njim ter se potuhuje, ko bi hotel potrpežljivo prenašati pričakovano karanje. Emanek ni tega utegnil. Bradati mož je stal že pred njim ter ga vprašal, delaje se, ko bi ga ne poznal, z gromečim glasom: „Kdo si?“

„Jaz sem lovčev Emanek.“

„Kje pa je tvoj oče?“

„Umrli so; v gozdu so bili ustreljeni.“

„Kdo ga je ustrelil?“

„Tega nihče ne vé. Ko bi to izvedel . . . .“

„Moral bi onemu človeku tudi življenje vzeti, če ne, ne bi bil pridni deček niti lovčev sin.“

„Prav pravite,“ pritrди Emanek.

Kosmati mož se je na glas zarežal, in Emanku se je zdelo, kakor bi se bil še nekdo pod skalo zasmel. Naenkrat pa mu je bilo tako tesno pri srcu, da je začel na glas jokati. „Dajte mi našega psa, jaz moram domu.“ Nimrod je uganil, o čem se ravna, ter skočil veselo k Emanku,

mustačar pa je bacnil psa z nogo, da se je dolgo po poti zapotekal, potem pa se zopet sključeno pobral ter vlegel k njegovim nogam. Kosmatin pravi potem: „Domu hočeš? Sedaj pojdeš z menoj.“

Tu je bilo nemogoče ubežati. Emanek se ni mogel drugače ustavljati, nego da se je vlegel na tla ter se ni hotel z mesta premakniti. Mož videti, da s silo nič ne opravi, pogovarja ga z lepa, rekoč: „Tu imaš mojo roko, da ti ne storim nič žalega. Jaz le hočem, da bi mi pomagal gnjezdo dobiti z drevesa; dam ti zato nekaj, povej kaj hočeš?“

„Jaz nočem nič: jaz hočem iti domu.“

„Ali ne bi hotel veverice?“

„Seveda; ali jaz moram domu.“

Emanek se vstopi predenj na pol grozeče na pol proseče. Zopet ga je prijel nekdo za roko, ali ta ni bil tako prijazen, kakor stric Bogomir. Emanek videti, da bi mu kljubovanje nič ne pomagalo, šel je radovoljno dalje ter upal, da mu pride kedo na pomoč, kedar pride iz tega prepada. Stric Bogomir ni mogel biti daleč, lahko tudi kacega družega sreča, ki bi ga osvobodil. Ali nihče se ne prikaže, in ptujec

je držal Emanka tako trdno za roko, ko bi ga imel v kleščah; Emanka je to zelo bolelo, a vendar ni smel ne črhniti ne, niti roke zmakniti.

IV.

Oba sta koračila po nedohodnih stezah, in Emanek menivši doslej, da pozna vsako drevo, vsak grm okrog, prišel je naenkrat na novi svet. Prišla sta v globoko kotlino, kjer so bile skale do gola oprane, kakor bi se bilo tukaj jezero posušilo. Dan se je nagnil k večeru, široka krajina je bila samo sèm ter tje z grmičevjem poraščena, tu pa tam je čvrčal murenček, ko tresoči žabobni glas iz zaklete skale, enomerno so brenčali roji čmrlov; le motilki, kakor svobodne po zraku raznešene cvetke, letali so krog svojih, iz zemlje poganjajočih sester; v gozdu je bilo čuti detela kljuvati, in drozeg je veselo prepeval med skalami v znamenje, da se mu ondi dobro godi.

Emanek je moral skakati s skale na skalo, in noga mu je že tolikokrat spodrsnila, da je na kolenu krvavel. — Je-li bilo to usmiljenje, ali kaki drugi nagon? Ptujec je vzel Emanka v naročje, skakal ž njim čez prepade, da se skoraj

tal ni dotikal; skale so ga držale, kakor svojega brata. Bil je to strašni pogled, ko sta obadva letela po zraku ter vlekla za seboj svoji podol-gasti senci. Sedaj sta zopet koračila po ozkem pa dolgem robovji, peljaje se za roke. Ptujec popraša:

„Kje je očetova risanica?“

„Ta visi doma na rogu poslednjega jelena, ktereга so ustrelili stari oče.“

„Tvoj stari oče je bil zločinec, on je umoril mojega očeta!“ mrmral je bradač. Emanek je začudeno gledal, ko ga je oni prašal: „zakaj ne prodate te risanice, zakaj je ne daste od hiše?“

„Stari gozdnar je priporočal materi, da bi pustili to orožje v hiši, da je v njem zadnja krogla, ktero so oče nabili; in gozdnar pravi, ako pride sovražnik v sobo, sproži se sama ter ga usmrti.“

Emanek je čutil, da se trese ptujčeva roka v njegovej, ter slišal, kako globoko vzdihla in si ustnice do krvavega grize. Potem izbljuvavši kri reče glasno se smeje: „Larifari! Oni človek ne bo tako aboten, da bi šel v vašo sobo ter se postavil ravno pred puško ter rekel: sproži se!“

Pri teh besedah je urno zavrtil glavo, kakor bi ga bil nekdo zadej vščipnil. „Kaj to pomeni?“ praša nekoliko jezno, nekoliko bojazljivo, kaj delaš? Zakaj me zadej vlečeš?“

„Jaz ne vem o ničemur,“ odvrne Emanek, „saj bi tega tudi ne mogel storiti.“

Emanka se je polastila neizrečena groza, in začel je prepevati v samoti pobožne pesmi, katerih ga je naučila mati; te pesmi so imele moč, rešiti ga iz spon hudobnega duha ter oprostiti njegovo srce smrtnih težav. Od začetka mu je zapovedal ptujec z jeznaritim glasom, da naj ne bi pel, pa Emanek ga ni hotel ubogati; čim gorečnejše je prepeval, tem bolj se je tresla ptujčeva desna roka, vzdihal je, govoril sam seboj, ali vendar ni mogel zatopiti dečkovega sledečega petja:

„Ti presveti angeljci,
In svetniki božji vsi
Našo dušo in teló
Čuvajo nam prezvestó;
Oni nas povsod spremljajo,
Nas na pravo pot ravnajo,
Kamor kol se napotimo,
Ako spimo ali bdimo,
Noč in dan zmir pri nas so,
Z nami jejo in pijó,

Bog nebeški najsvetejši,
 V svojej sili najmočnejši,
 Tvoja roka naj nas vodi
 In tvoj sveti glas povsodi. Amen“.

Tuji mož je snel nehote klobuk z glave, spel roki in v tla gledaje je grizel klobukove okraje. Videl je, kako je solnce od zapada dečku v oči sijalo, njegovo obličje je žarilo, kakor oblito z odsevajočo nebeško zarijo. Dečku samemu se je zdelo, da se povzdiga nad zemljo in da letajo krog njega nebeški krilatci; začel je prepevati:

„Angeljček povej ti nam —
 Če dovoli Bogec sam —
 Nisi videl moj'ga ata
 Tam, kjer so nebesa zlata?“

Prišed konec skale, zagleda ondi vitko brezo. Emanek jo upogne, kakor šibko vejico in stopaje po njej na nasprotno skalo, popeva:

„Upogni se drevce!
 Upogni se šibica!
 Moj otrok nima pokoja!
 Upogni se vejica!
 Upogni se travica!
 Da duša utolaži se moja.“

Ptujec je zrl čudé se za dečkom, ki je stopal neustrašeno nad prepodom. Med tem se je breza

zopet zravnila ter ga čofnila po licu; in jeze se nad to velikansko metlo, poišče desko, ki je bila skrita v skalni votlini, po kateri dospel je deček. Ta je klečal na kolenih, in dvigaje rokice proti nebu, je popeval:

K Tebi kličem na višavi,
 Dušo svojo Ti zročim;
 V angeljski jo krog postavi,
 Kedar sladko tu zaspim.
 Nad početjem mojim čuj,
 Duha zlega me varuj,
 Da b' ne imel do mene moči;
 Pošli v sili mi pomoči,
 Čuvaj me po dnevi, v noči."

"Molči!" zakričal je nad njim bradač, "imam že dovolj tega; jaz nisem nikakoršni zli duh, sam človek kakor ti, in nočem ti ničesar žalega storiti, ako pojdeš z menoj."

"Kam pa?" vpraša Emanek, in dobi odgovor:

"Te skale, kjer sedaj stojiva, imenujejo se „petelinji greben“; od daleč si jih morda že mnogokrat videl, ali človeška noga se jih malo-kdaj dotakne. Kacih deset korakov od tod je kanjino gnjezdo, zlezi na ono skalo, ondi ga najdeš in lahko mi dobiš mlade."

"Čemu pa vam bodo?"

„Gosposka plača za ropne živali, ako se dobé; idi le, dobiš tudi ti svoj del.“

„Jaz nočem nič, pojdite sami po gnjezdo. Zakaj pa sami ne greste?“

„Zato, ker ne morem; ko bi priletela stara kanja, bilo bi po meni; kogar ona pri takovem delu zasači, izkljuje mu oči. Jaz sem si pa tukaj shranil svojo puško, in počakal bodem spodej, ako se spusti proti tebi, počim po njej, kakor bi trenil.“

„Ali kje pa je pes?“ praša deček še prav nevedé zakaj.

„Ostal je zadej,“ odvrne urno ptujec, „saj bi nama sploh nič ne koristil. Nikar se ne obotavljaj in zlezi gori, čuješ mlade čivkati? Tjekaj zlezi!“

Emanek je plezal nehoté po skali gori, kosmatin pa je stal spodej s puško.

Ali ste že opazovali kedaj natanjko ropno ptico, kedar se ziblje po zraku.

Škrjanček z neprestanim žvrgolenjem in lastavica z nemim jezikom plavata blaženo v zračnem morji, ona ne letata neprenehoma po zemlji z enega kraja v družega, njuni dom je

modri zrak. In kakor škrjanec in lastavica, tako je tudi rojena ptica, ki se ziblje po višavah.

Od kod imamo ta priimek „ropna ptica?“

Škrjanec in lastavica zobljeta hrošče, muhe in črve, ropna ptica pa popade z močnimi kremplji in ostrim kljunom kaj večega, da bi svoje telo nakrmila; škrjanec in ropni ptič, obadva ravnata po volji svojega stvarnika. —

Mi kratkovidni ljudje! Vidiš ono črno piko na nebeškem oboku; že se bliža, kakor bi lovčevo oko očarala, razpeti peroti nosijo jo po lahnem zraku, glej kako se krog vrtil in povzdiga, s perotami nekoliko povesejava, in dviga se in dviga, potem pa se zopet ne gane z mesta. —

Emanek je prišel do gnjezda. Pri vsej boječnosti ni se mogel zdržati radosti, videti slepe še gole mladiče glave skupaj stikati, kakor bi se bali, ali pa si kaj pripovedovali, česar ljudsko uho ne sliši in ne razume.

Le malo časa jih je Emanek ogledoval potrpežljivo ter si mislil: „To je res čudno! Pes in kanja imata najlepše oči, pa prideta slepa na svet.“

Mlada kanjeta, kakor bi bila vedela o Emanku, začela so gomazeti, raztegovati na široko rumen-

kaste kljune ter se valiti po pisanem perji različnih ptičev, ki je ležalo krog njih.

„Vrzi mlade doli!“ kričal je kosmati mož, gledaje neprenehoma proti nebu. Emanek seže z roko po mladičih, ki bi ga bili kaj radi kavsali, s tem so obudili v njem nevoljo, da enega za drugim pomeče iz gnjezda — bilo jih je pet — za njimi pa zopet mrtve ptiče pevce. Sedaj nekaj zašumi po zraku. — „Skrči se!“ zadoni spodej, in pok! prileti krogla in črna perutnina pade na Emanka, ki se, nemogoče se dalje vzdržati, na tla zgrudi in popolnoma v nezavesti kraj pojemajočih mladih in mrtve kanje obleži. Krogla jo je zadela nad njegovo glavo.

Gozdni tat — moramo ga že tako imenovati, kajti videli smo, kako umé z orožjem se pečati — gozdni tat je čmerno gledal dečka in mrtvo kanjo pred njim razprostreno. Solnce je zašlo za gore in žarilo je obličje moževo ognjenega plamena.

„Vrag te vzemi!“ zarenči, „da se je ta krogla posrečila! Kdo vé, če bi se bila tudi tako sponesla, ko bi bil imel resnično voljo? Fantè ima bodisi narejeno, ali pa ga čuje angelj varuh. Če je to angelj varuh, naj ga domu pri-

pelje, há, há, há!" zakrohotal se je divje, čeravno ga je oblil mrzli pot.

Vzame velikansko roparico z razprostrtima, krvavečima perotima ter zapusti urno Emanka, ki se je začel nekoliko gibati in ležal poleg ginočih mladičev.

V.

Po noči so čepeli ptiči v svojih gnezdičih, po gozdu pa je šel deček ter prepeval:

„Upogni se drevce!
Upogni se šibica!
Moj otrok nima pokoja!
Upogni se vejica!
Upogni se travica!
Da duša utolaži se moja.“

Vrhovi jel so se zalesketali v prvej jutranjej zarji, in solnce je prilezlo polagoma izza vrhov; kajti našim očem se dozdeva, da solnce mnogo počasneje vzhaja, nego zahaja. Sove skovikajo v skritih zatišjih poslednjikrat, ptiči na drevesih žyrgolé veselih glasov, kot v sanjah, solnce prihaja vedno više in siplje leskeče žarke na drevesna debla; tihota je vladala po hladnej gozdni dolini, kakor bi stopal duh prek zemeljske krajine, drevje trepeče v tihej grozi, ptiči zadržujejo

v sebi dihanje, — zdajci zažubori konopljenščica s čvrstim glasom, za njo oglašé se drugi, veselo petje odmeva žvrgoleče po gozdu in novi dan je napočil. Na trati se leskečejo sedmerobojne rosne kapljice in hrošči lazijo po steblih in njihna svetla krila se lesketajo solnčnih žarkov; metuljčki letajo okrog ter pozdravljajo mlade cvetke čez noč razvite, cvetke pa se nagibajo in priklanjajo o lahnej sapici, pozdravljajo svoje sestrice daleko in široko ter pošiljajo prijetno vonjavo po širokem svetu.

V mahu pod krasnimi jelkami kraj cvetečih jagod leži deček z levo roko pod glavo ter spi. To je Emanek. Zraven njega sedi pes ter ne umakne očesa od njega; nič več ne lovi muh, temuč jih potihoma otresa, kot bi se bal, da bi dečka s hlastenjem ne zbudil. Solnce je oblilo dečkovo lice z rudečico, on pa spi pokojno, kakor bi vladala krog in krog črna noč; le zdaj pa zdaj vzdihne, obrne se na drugo stran ter dalje spi. Med tem se oglasi nekdo med drevjem, pes mu teče naproti in maha z repom, ali Bogomir — on je bil — odžene ga ter zre dolgo na spečega dečka; slednjič se skloni k njemu ter mu zašepne na uho. Emanek se zbudi ter si mane zaspani

očesci; nič ni vedel, kje se nahaja in molče zrl okrog, kakor bi se hotel prepričati. Na vprašanje, kako je prišel sèm, ni več odgovoril norčavo, temuč jokal je in klical mamó.

„Ko sem se včera j domu vračal, govoril sem s tvojo materjo,“ pravi Bogomir, „uganila sva skupaj, če boš zadovoljen, da bodeš učitelj. Ti si edini otrok, in lovstvo je yašej rodbini neugodno. „Ti je všeč?“

„O bom, bom, vse bom storil, kar vi in moja mama hočeta, učil se bom pridno, sedaj pa moram brž domu.“ Pri teh besedah je Emanek stekel za psom, in bežal je urno v hladnem jutru po cesti; kajti bal se je, da bi ga Bogomir ne izpraševal o minulej noči, ki se mu je zdela povse, kot težke, nemirne sanje. Kako je zavriskal, ko je zagledal domačo hišo, pes ga je že davnej pretekel in mu je šel zopet počasno naproti. Emanek je klical mater že od daleč, ali ni je bilo tukaj. Vse duri doma so bile zaprte, gotovo ga je šla mati že zgodaj zjutraj iskat, ali pa je morda celó vso noč po gozdu blodila. Tu je šele sam v srcu občutil, kako je hudo, če kdo ljubega pričakuje in ura za uro mine, a vendar nihče ne pride. Prišel je sicer nekdo, ali bil je

lesni tat, ki se je bil s pazljivim očesom iz gozda priplazil. Emanek vsklikne, kot bi mu šlo za življenje. Tat pa reče:

„Umiri se, prinesel sem ti nekaj lepega. Ti si djal, da bi imel rad veverco, tu imaš nekaj krasnejšega, mlado lisico, ki sem jo izvlekel iz brloga. Zato mi moraš obljubiti, da nikomur ničesa o tem ne omeniš, kar sva imela skupaj.“

Tat izvleče mlado lisico iz velike rute, oklene jej verižico krog vratu, priveže jo k pasjemu hlevu ter se odpravi zopet tako urno, kakor je prišel.

Med tem pride mati, tiho jokaje objame zgubljeno dete ter mu boža lice z roko, da bi se prepričala, da res še živi.

Emanek je vse zamolčal, kar se je z njim godilo, ali moral je za to neodkritosrčnost mnogo prestati.

Ko mati zagleda lisico, hoče jo odvezati in v gozd spustiti, ali bala se je je dotakniti, zato je ostala lisica Emanku, ki je rekel, da jo je dobil od nekega moža v gozdu.

Emanek je zopet mirno živel, samo da ni smel iti v gozd, čeravno so ga tje neprenehoma želje gnale.

O krasnih dobah mirnega življenja ostane v nas slab spomin, ako se jih spominjamo, nikoli o njih tako radi ne pripovedujemo, nego o onih, ko se nam je slabo godilo.

A vendar so oni dnevi najblažnejši.

Posameznemu človeku se godi ravno tako, kakor celim narodom, kar ondi trpi en dan, trpi tu deset let ali še več. Narodna povestnica pripoveduje samo o nenavadnih dogodbah in ravno tó velja tudi o zgodovini Emankove mladosti.

Bili so to krasni dnevi in prazniki, ki jih je preživel na holmcu za hišo med žitnim poljem, kjer se je žito neprenehoma valovito gibalo sem ter tje. Takovo žitno polje je podobno mogočnemu gozdu z vitkimi debli. Tako blezo mislili so si hrošči, ki so ondi se šetali, in obstavši v urnem teku pri kakem stebelu, plezali so po njem.

Ako imenujemo kako reč veliko ali majčkeno, ravna se to potem, od kake strani jo opazujemo; ako se ozremo na vesoljni svet, zdi se nam naša zemlja majhina kroglica, in mi ljudje majčkine stvarice, ki se po njej plazimo.

Večkrat je zahajal Emanek na pot med polje ter ogledoval to malo življenje; premišljeval je neizrečene, nezapopadljive reči. Včasih se je

vlegel na spašnik ter opazoval živalice, ki so lazile po travici, ali pa je zrl na modro nebo, kjer je stal celó opoldne mesec potrpežljivo, pričakovaje, da pride čas, ko nastane njegova moč in privablja k sebi ljudsko pozornost. — Kdo vé, kaj je Emanek čutil v svojem srcu? On je vse premišljeval, a vendar ni vedel ničesar. — Slednjič, ko je vstal, utripalo mu je radosti srce, in pričel je ali glasno vriskati, ali pa se je zamislil v tihej zadovoljnosti. Takova lega na zemlji hrani v sebi čudapolno krepčavo, in važna misel leži v basni starih Grkov o junaškem Anteonu, ki je nad zemljo oslabel, in šele, kedar se je je dotaknil, dobil je novih moči, da ga nihče ni mogel premagati.

Nekega dné je ležal Emanek med njivami ter gledal sanjavo proti nebu ter poslušal prepelico v bližnjem pšenišču, ki zjutraj in zvečer kliče: pet pedi, — pod podom, opoldne pa molči. Ko vstane, bilo mu je tako lahno in prijetno pri srcu, kakor bi se bil v studenčnici kopal, in začel je prepevati, da je vse okrog odmevalo. Zdajci zagleda nedavno šele godno taščico, krasno rudečo, kako vedno dalje poletava ter se zopet vsede, in hoče jo vjeti; ali ona leta z grmiča na grmič,

on pa za njo; že misli, da jo ima, ali kje je zopet taščica; preganjalec pa ne preneha in teče za njo, dokler ne prideta k plazu; taščica se vsede na drugo stran in prične svojo ljubko petje, kterega se ni pri nikomur učila. Emanek obstane in prevdarja v duhu, kako daleč bi ga ptič prehitel preden bi po strani doli prišel in na drugo stran zlezal. Zrl je na tla in ogledoval svoji nogi, s kterima je skušal pobrati kamen; in začel se je smejati, zapiral in odpiral pest ter mislil sam pri sebi: Kako čudno so ustvarjene ptičje noge! ptič skače z grma na grm in nikdar mu ne spodleti, da bi padel; kako urno odpira krempljice in zapira, in kako bistro oko mora imeti, da vse to tako naglo preračuni. Seveda — pravi skoraj na glas, z glavo majaje — oni imajo mnogo gibčnejši vrat, nego mi, ta se jim lahko obrača, med tem ko se moramo mi z vsem životom zasukati, ako se hočemo ozreti nazaj. Po takovem prevdarjanji je šel dalje in pričel peti. —

To ti je seveda lahka reč, če te kdo na mesto pripelje ter pravi: Tu imaš, imej pozor, kako se razlega. Vse kaj družega pa je, če to nenadoma sam najdeš, kakor Emanek. On se

je v začetku nekoliko prestrašil, slišavši svoj glas po gozdu se odmevajoče razlegati, ali začudenje se je spremenilo kmalo v veselje, ko je zaklical: Juhej! — Juhej . . . . donelo je s temnega gozda. In zopet je zaklical: Tako daleč vendar nobeden ptič ne pripravi, da bi se razlegal njegov glas po vsem gozdu. — „Vsem gozdu“ . . . . . odmevalo je po planjavi. Sedaj zakliče: Bogomir! Ime se je ponovilo nekolikokrat zaporedoma. Sedaj je začel klicati svoje lastno ime: Emanek! in krog se je razlegalo zopet: Emanek . . . . Deček je skakal radosti, slišavši svoje ime tu pa tam se oglašati; poln veselja zaklice še enkrat: Tedaj vé vsako drevo, kako mi je imé? — Imé! zadonel je odgovor.

V neizrekljivi blaženosti se je igral sedaj Emanek z jekom, kterega je prvokrat tukaj zbudil. Na tem kraji ni učil nihče prej dreves in gor govoriti.

Emanek je hotel še na drugi strani priklicati jek, ali ondi ni odmevalo tako čisto in natanjko, ko na prejšnjem mestu, kjer ga je nevedé našel. Vrnivši se zopet tje, zakliče naposled: Z Bógom! — Z Bogom! . . . . je odvrnilo; potem gre doli ter se napoti proti domu.

Njegova prsa so se močno širila, kajti slišal je v samotnem skrivališču prirodi glas, ki nam tisočero odmeva, ako ga na pravem kraju pozdravljamo.

Bili so to blaženi dnevi, polni bujnega razkošja! — V zadu pa so prežale že težave, pripravljene po človeškeji roki.

Neko saboto opoldne, ko je bil Emanek v vasi, kako uro daleč od doma, je prišel stric Bogomir k Lovčevim ter se razgovarjal nekaj časa z vdovo materjo, ki je ravno perilo razobešala. Tožila je, da nima pokoja, odkar je lisica pri hiši, da se vselej strahu tresse, kedar se deček ž njo igra, ona se sicer dela, kot bi bila krotka, ali vendar bi znala kedaj odkriti svojo platnjavost in se maščevati; sama ne vé toraj, kaj bi počela.

„To je lahko,“ pravi stric Bogomir, gre k hlevcu, sname puško z rame, lisico odveže in ustrelji jo s prvo krogeljo. Bogomiru se je zdel ta lehkij lov jako smešen, odrl je žival prav po lovskih pravilih ter vrgel meso, kar ga ni pes požrl, zraven v ribnjak; kožo pa je kupil ter jo vteknil v mavho.

„Sedaj bo pa še nekaj treba,“ pravi, „puške nimam s čem nabiti, in priznati moram, da ne grem rad prazen v gozd. Puška ranjcega je še nabita, jaz jo bodem vzela in svojo tukaj pustil.“

Bogomir stori, kakor reče.

Ravno takrat, ko se je to pri Lovčevih godilo, prežal je gozdni tat na Emanka, da se vrne iz vasi. Leže v globokej jami izkopanega štora, govori sam seboj: „Tako tedaj? deček bo učitelj? Presneto dolgo bi čakal svinčenke, preden bi me zadela. Se-li bom na veke v strahu in bojazni potikal po svetu, da bi slednjič pri vsem tem vendar le ostalo zločinstvo pri naši rodovini, nasprotniki pa bi bili nedolžni. Ne, — to se ne sme zgoditi. Od nekdanj je že navada v naši rodovini povsod paf! puf! sedaj je prišla vrsta na lovca. Zadnja krogla je ostala po njem na svetu. Moja smrt tiči v puški, od ranjcega nabitej, in jaz bi se še dolgo tako potikal? Ne, ne, in še tretjič, ne.“

Sedaj priteče Emanek pevaje. Tat mu gre naproti ter mu dá mladega kosa. Emanek vzame ptiča, ali koj ga izpusti, in ko hitro je ptič odletel, zginile so tudi zapeljive besede, ki mu jih je govoril tat, rekoč: da ga nauči tako dobro

streljati, da mu v vsej okolici ne boče nihče kos. To je bila res vroča želja Emankova, ali vendar je odrekel.

„Ako mi prineseš v „hladni dol“ puško ranjcega svojega očeta, dam ti, karkoli boš hotel,“ ponižno prosi trdovratni mož; ali Emanek zbeži ter sliši za seboj tatú klicati: „Ako se premisliš, pridi koj; bom te počakal.“

„Saj ne pridem,“ pravi Emanek sam pri sebi in teče domu. Doma pogreša lisico; jel je grozno razsajati in mater nadlegovati z vprašanji in prošnjami. Mati pa mu ne pove nič ter mu ukaže, da bi več ne popraševal. Pri iskanji najde Emanek tu pa tam še čisto nove krvave sledi; srd in jeza vnameta se v njem in v duhu se zaroti, da si priskrbi drugo lisico.

VI.

Druzega dné zgodaj, ko je še mati spala, prikrade se Emanek v sobo. Roka se mu trese, komaj dotaknivši se orožja, on pa zatisne ustnje ter vzame puško. Pes je skakal radostno kviško, videti mladega gospodiča z risanico na plečih; in zgubila sta se obadva v gozdu, ali danes skupaj.

Še je bilo rosno okrog, noga živalska je ni še otresla, solnce še ne popilo. Emanek je šel v mladovje, kjer so bila zasajena mlada drevesa, kojih goste veje so mu tako rekoč pot zapirale, da ne bi šel dalje; on pa se ni dal zadrževati in drl je vedno dalje. Sedaj sliši iz daljave pesem; in komaj je v naglici skrnil svoje orožje, ko spozna Bogomirov glas, ki je prepeval:

„Prebudite se slavički,
 Krilatci milosti,
 Pojte pesmi, drobni ptički
 Iz slonove kosti;
 Hvalite vi gostolički
 Boga visokosti;
 Nogici in perotnički
 Vspenjajte radosti;
 Nimate li pesmi nove,
 Jaz jih imam dosti.
 Hval'te Boga, ki se zove
 Sabaot v večnosti.“

Emanek obstane, spne rokici in moli goreče; čistost se je vrnila v njegovo dušo, in obljubil je, da pojde domu, da bi ga nihče ne videl, in da ne bo nikdar več storil takovega skrivnega greha.

Njegova duša pa ni bila popolnoma neomadeževana, sicer ne bi se bil bal, in mesto, da bi

se tiho domu prikradel, šel bi bil k ljubečemu možu in odkritosrčno spoznal svoje grehe. On pa se je bolj bal ljudi, nego Boga povsodi pričujočega, in zato se je moral težko pokoriti.

Pes je zalajal in Bogomir se je približal. Naznanil je z nekaterimi besedami začudenje, da Emanka že tretjič tako nenadoma tu najde, rekoč: „Ne letaj mi vedno sam po gozdu; Španjolec se je zopet pokazal v teh krajih, temu ni nič upati.“

„Kdo pa je Španjolec?“

„Pojdi z menoj, povem ti o njem, slednjič moraš vendar-le zvedeti vse.“

Emanek se ni hotel strahu z mesta ganiti, bojé se, da bi skrite puške potem več ne našel; potlej se mu je pa vendar posrečilo, odtrgati nenadoma mladiko z jele. To vejico razlomi ter jo položi navskriž na tla. Kajti dobro je vedel, kako delajo lovci znamenja.

Ko prideta do starega gozda, vsede se Bogomir na štor, Emanek pa zraven njega na družega ter posluša, kar mu oni pripoveduje:

„Miha Španjolec in njegov celi rod so že od nekdanj sovražniki vaše rodovini; tvoj oče, ded in praded itd. bili so tukaj že od nekdanj

lovci, Španjolci pa že od nekdanj gozdni tatje. O začetku krutega njihnega sovraštva ne vé se nič gotovega, nekteri pripovedujejo tako, drugi zopet drugače, najbolj se vjema z resnico, da so lovci, kakor ti je znano, s tatovi v vednem prepiru, kot bi bili ljuti duhovi zverijaški, zaradi ktere se na lovu pulijo, vanje zlezli. Tvojega pradeda je Španjolec ustrelil, in zaradi tega je spravil tvoj ded enega izmed njih s sveta. O Španjolcih se pripoveduje, da prihajajo od nekega vojaka, ki je ostal tukaj v davnih časih po španjski vojski, ter da imajo vročo in razburjeno kri. Tvojega očeta je zadela svinčenka Španjolčeva tako gotovo, kakor gotovo sedaj sveti solnce na nebu, in ravno ta, izpuščen iz ječe, klati se tod okrog po gozdih ter se ukvarja s svojim rokodelstvom. Znano ti je, da sodnija malokdaj seže po gozdnih tatovih, ko bi se tudi o zločinstvu raynalo; med lovci in tatovi je stara navada, in druga pot pelje težko k cilju. Dokaz vsega tega smo videli ravno tukaj. Španjolec, ki prebiva nekje tukaj v lesičjem brlogu, prišel je kmalo po smrti tvojega očeta v ječo, a vendar se je splazil ž nje. Kdo vé, kaj namerja, dobrega gotovo ne bo nič, jaz sem zopet zvédel, kakovo

zvijačo kuje. Včeraj ga je videl moj fant že pozno v gozdu, in danes zjutraj našel sem ostre žreblje zabite v najkrasnejše jele, da se morajo posušiti. Španjolec vé, kako cenim jele, zato mi jih je skazil. Človek bi jeze in žalosti gorke solze prelival, videti, kaj vse doprinaša ljudska hudobija, da se raduje, da le svojemu bližnjemu veselje uniči.“

Bogomir je globoko vzdihnil ter pripovedoval dalje:

„Že res, da ne pozabim, ta - le pes je tudi kriv smrti tvojega očeta. Slišiš, kako grči? On vé, kaj pravim. Govorica, ki se sploh raznaša o tem prigodku, prihaja najbrž od Španjolca samega. On, pravijo, je psa odredil, in iz družih rok prodal ga še le tvojemu očetu. Nekega dne srečata se obadva smrtna sovražnika v gozdu, pes je skakal od enega k drugemu, in nič prav ni vedel, čegav je; oba ga kličeta ter mu žvižgata; oče zakriči jezno nad njim, med tem ustrelil Španjolec in krogla predere možu prsa. Le renči pes, ti si, kot marsikateri človečji pes, ki se je drugemu prodal in slednjič sam ne vé, čegav je.“

S temi besedami dokončal je stric Bogomir svojo povest ter vstal.

Emanku je bilo, kot bi imel vse ude pohromljene, pa ni se mogel poravnati, solze so ga žgale v očeh, pa plakati ni mogel; zatiskal je obrvi, kakor bi hotel prisiliti spanje, da bi mu prineslo tolažbe po takovih grozovitih rečeh, ki jih je izvedel.

Bogomir, podavši mu roko k slovesu, opomnil ga je še enkrat, da bi se urno vrnil.

Pes je položil glavo Emanku na koleno, ali on ga pahne stran in slednjič se vzdignivši, teče proti mladovji po puško in najde jo na zaznamovanem kraji. Ko pa jo dobro ogleda, zdi se mu, kakor bi bila druga. Morda je bil kdo tukaj ter jo zamenil? —

In ko tako zamišljen tukaj stoji, pride gozdni tat iz goščave.

„Ali si ti Španjolec?“ zakriči Emanek, nameri puško in petelin klepne.

„Dà.“ zadoni odgovor.

„Ustrelil si mojega očeta?“

„Dà; ali počakaj, ti nisi djal smodnika na prašnik, pokaži!“ in izpulivši Emanku puško iz rok, raspé smodnika iz lastnega roga, in podavši mu jo napeto, postavi se zopet streljaj daleč, rekoč: „Sedaj ustrel!“

Emanek umolkne in prebledi kakor zid.

„Ti si mi pravi junak,“ reče tat posmehljivo, „kedar ima spustiti, obledi, kakor mačka pred šibo. Zažgi! Sproži!“

Tu se Emanku jezik razvozlja, kričati jame valjaje se po tleh, da ne ustrelji, temuč raje sam umrje.

Tat vzame puško in dečka, zamaši mu usta, da ne bi kričal ter hiti po gozdu v „hladno dolino,“ kjer je bila globoka ožina s previsečimi skalami; ondi ga položi ter pravi: „Tukaj kriči, kolikor se ti poljubi; tu te ne čuje živa duša. Na tem mestu me moraš ustreliti. Jaz bi sicer lahko svoje zločinstvo priznal, ali jaz hočem umreti pod prostim nebom v zelenem gozdu in pasti moram po tvojej roki, da ne bi ostalo zločinstvo pri nas, temuč se vrnilo zopet do vaše rodovine; paf! puf! povsod in vsaki čas.“ Na to postavi Emanka na vzvišeno skalo, dá mu v roke napeto puško, stopi na drugo skalo, razgrne zaraščena prsa, da bi naravnost va-nje pomeril, potem potegne nož iz žepa ter zakriči s hripavim glasom: „Sproži, sicer te umorim; jaz ne bom dolgo čakal.“

Emanek poprime nehoté s prstom lok, ali v tem hipu skoči k njemu pes, kot bi mu hotel braniti.

„Si zopet tukaj?“ zaškriplje Španjolec z zobmi, popade psa za vrat, porine mu nož v goltanec, potem zopet nož izdere ter vrže poje-majočega psa kvišku, da telebi doli v globino. Tretjikrat naspé smodnika na prašnik, postavi se s krvavim nožem kot prej ter veli: „Podvizaj se, pok!“

Emanek jame kričati: „Jaz nočem umreti in tudi nikogar ne umoriti.“

„Vstrelj, ali pa naj te vsi . . . . .“

Sedaj počí puška, Španjolec omahne in pada je vsklikne: „to je krogla ranjcega!“

Dobro jo je poznal. Bogomir stojé na vrhu z risanico, katero mu je posodila lovčeva vdova, videl je koj, kaj se godi tukaj, in storil je pek-lenskim mukam kratek konec.

Dim se je polagoma izgubil krog rosnih skal in dreves, Španjolec pa je pojemal v zadnih bolestih. Krog njega ležalo je celo reč novo skovanih žrebljev, ki so mu iz žepa spada-li, in videti je bilo, da so ravno takovi, kot v visocih jelah.

S Španjolcem se je končalo to grozno rod-binsko zločinstvo. Da bi bila to poslednja žrtva

človeške lakomnosti in maščevanja, ki onečastuje človeštvo!

VII.

Kaj pa Emanek? Tega so prinesli domu čisto nezavednega, ležal je mnogo tednov v hudi bolezni, preden je zopet okreval.

Ko je dorastel, prišel je v učiteljski ustav. Že od mladih nog prirojena mu ljubav do prirode, bila je nagon, da si je izbral to vednost za splošni uk. Tu še-le razumel je reči, ki so mu bile prej temne, tu je popravil zmotnjave, ktere je prej brez pomočnika in učitelja imel za golo resnico.

Pri učenji se je Emanku zdela le ena reč čudna. On ni mogel mnogo z doma dobro znanih ptičev spoznati, akoravno jih je videl v zbirkah lepo natlačene, v knjigah natanjko obrisane, po notranji skladbi in unanji podobi popisane; vedno mu je manjkalo, kar je pri ptiču poglavitna reč: njegovo petje. Da bi to dopolnil, začel je zlagati ptičje petje s pomočjo pismenk in godbinih not, pa kmalo je tudi to opustil.

Vse se ne da spraviti na papir in iz knjig učiti; in to je prav.

Ko je Emanek dovršil učenje, pridružil se je popotnikom, namenjenim v Afriko, da bi ondotno prirodo spoznavali. Že od mladosti vaje samotnega in prostega življenja, prenaša sedaj vsakoršne težave laglej, nego kdor si bodi drugi. Popisal je že nekoliko novih ptičev ter poslal marsiktero koristno reč v domovino.

Njegovo imé hvali se po mnogih ustih. Imá iz tega takovo radost, kakor t+daj, ko je samotni gozdni jek odmeval njegovo imé, kdo vé?

Sedaj je tako daleč, da se ne more braniti, da nekdo piše o njegovej mladosti. Morda nam kedaj sam pové, kako je v Afriki, in če so tudi ondi tako predrzni gozdni tatje.

Na onem mestu, kjer je padel Španjolec, stoji skoraj na pol razpadli kameniti križ, in divje rože cvetó krog mahatega kamenja.

Berač.

(Povest, spisal Andrejčekov Jože.)

Pri bližnji cerkvi sv. Jurija, ki stoji na majhini višini v bukovji skrita, odzvonilo je že Avemarijo in polna luna se je vzdigovala polagoma izza gričev, oziraje se radovedno po planjavi, kakor zvedav deček.

Po ozki poti, ki se je vila zdaj navkreber zdaj navzdol skoz smrekov gozd, stopal je urnih korakov posamezen človek. Na komolcih raztrgana kamižola in na več straneh zakrpani čevlji so kazali, da je ta človek eden izmed onih Adamovih otrok, ktere je, kakor pravljica pravi, naš prvi očak pozabil Bogu razodeti, ko je ta stanove delil, in so toraj od tačas prisiljeni pri družih ljudeh usmiljenja iskati. — Velika mavha, obešena čez rame, opletala mu je po bedrih, izpod širocega, sèm ter tje ljuknastega klobuka so mu viseli nepočesani, sivi lasjé, iz žepa pri kamižoli pa sta mu štrlela umazan tobačni mehur in smrekova cev. Mož je bil

precej velike postave, širokih pleč in zgubančen, zagorel obraz je naznanjeval, da je mož že marsikaj prestal na svetu.

Prišedši vrh griča, kjer je nehalo smrečje in se pričele njive, zagleda v nasprotni strani beli šentjurski zvonik, spodej pod gričem pa precej veliko bišo z dvema nadstropjema, ki se je dvigala o večerni mračini izmed sadnega vrta.

„To bo Brloški grad, hvala Bogu!“ zamrmra popotnik polglasno in obstane nekaj časa zamišljen, kot bi nekaj tehtnega prevdarjal. Potem izvleče iz žepa pipo in mehur, napravi tobak ter jo zopet maha dalje naravnost proti oni hiši. —

Na vrtu pod košato jablano na lesenej, belo pobarvanej klópi je sedel že precej prileten dobro rejen človek gosposkega stanú. Pušil je iz dolge turške pipe ter spuščal dim počasno med drevesne veje, skoz ktere je sijala borna mesečna svitloba. Bil je zavit v veliko rujavo haljo, prepasano čez ledje, na glavi je imel vojaško kapico, ki pa je bila že precej ponošena, nogé pa so tičale v velicih opankah iz klobučine. Kdor je bolj natanjko opazoval njegova rejena lica, na katerih so se delale jamice, kedar koli se je gospod

nekoliko pomuzal, rudeči nos z veliko bradavico in dolge, sive mustače, ki so spodnji del obraza popolnoma zakrivale, uganil je lahko, da mora biti to kak častnik v pokoju. In kdor je tako sodil, zadel je pravo.

Jaroslav Platniček je bil res nekdam stotnik pri avstrijski armadi, ko pa je že v leta prišel ter ni mogel več laziti pri vajah za svojo kompanijo po plazeh in goščavah, odpovedal se je raji svojemu stanu ter se podal v pokoj, vedé, da je že dosti časa služil cesarju. Kakor že marsikteri ptujec, priromal je tudi on na Slovensko, kupil si ondi posestvo ter zidal novo hišo, katero so kmetje imenovali grad, ker je imela dva nadstropja. — Platniček je bil po rodu Slovan, kar že imé kaže, ali po dolgem bivanji pri vojakih pozabil je skoraj popolnoma materni jezik. Da bi mogel sedaj s čisto slovenskimi kmeti občevati, spravil je zopet skupaj ostanjke svoje materinščine, pomnožil jih nekoliko s slovenščino, in tako se je prav dobro porazumel s svojimi sosedi. —

Platniček je ravno odložil pipo, v kateri je že pogorel tobak, ter si nalil v pisan kozarec, ki je stal zraven njega na klopi, pol vina pol

vodé ter si s to krščeno pijačo splaknil grlo, ko jo primaha proti vrtu oni ptujec z mavho, kterega smo prej videli na poti. Dolgo odpira zeleno pomalana vrata, ki so držala na vrt in koder se je prišlo tudi v hišo. Platniček namreč je napravil umetni zapah, da ne bi vsakdo prilezel v njegovo hišo, ki ni imel posebnega opravila ondi, — ko pa se le noče odmakniti zelena lesa, vpré se s silo vanjo, in kmalo odjenja skrivnostna zapora. Kodrast pes, ki je lazil po vrtu in razkopaval krtine, plane lajaje nad prišleca ter ga potrese za platnene hlače.

„Nemarnost pasja, kaj pa sem ti storil? — Da bi te — — —!“ jame rentočiti berač ter odganja psa.

„Ta, ta, ta, Belinček, ta!“ oglasi se na vrtu za grmovjem ženski glas. „Ti grdež, pojdeš koj sém!“

Kosmati Belinček je nekoliko povzdignil ušesa, pomajal z repom, potem pa se renčaje odpravil počasi proti grmovji, od koder se je slišal klic, še vedno se ogledovaje zdaj pa zdaj po beraču, kojega platnene hlače je menda jako nerad spustil ter bi jih bil rad še dalje cefral.

Za grmovjem na vrtu, kjer je bila prepre-

žena dolga vrv med drevjem od debla do debla, pobirala je Platničкова kuharica Marjana perilo, ki ga je po dnevu ondi sušila.

Da se z našo Marjano, Platničkovó kuharico, nekoliko bolj natanjko seznanimo, moramo njeno podobo bralcem kolikor mogoče dostojno naslikati.

Marjana je bila postavna ženska, velika in debela, toraj bolj podobna kakí premožni krčmarici ali mlinarici nego kuharici penzioniranega stotnika. Pa pustimo to reč, kaj nam mar, da jej je vse dobro teknilo, saj kuharici se sme tudi kaj privoščiti, ker je ona večkrat glavna oseba pri hiši, zlasti tam, kjer manjka gospodinje. Marjani je bilo toraj znati, da jej nikakor ne manjka materijalne podpore, po ktereí nekteri ljudje tolikokrat tožijo. Njeno obličje je bilo okroglo in rudeče, kot pireh, majhine oči so bile čisto zalite, da jih je bilo komaj najti, tem večá pa so bila usta, skoz ktera je vedno švigal urni jeziček, ki še takrat ni imel pokoja, kedar je Marjana molčala, temuč je vedno skakal iz enega kota v družega in se včasih tudi pokazal skoz škrbaste zobé na beli dan. Čeravno se pri Marjani nikakor ni moglo govoriti o lepoti, se

je vendar rada šopirila še na stare dni, — če nam ne bodo zamerile nekatere dečle, da imenujemo štiridesetletno žensko staro, — ter skušala popraviti z umetnostjo, kar jej je odrekla narava. Nosila je svilnato janko, opasan imela bel predprt z zobci na kraju ter rokave vedno zavihane čez komolce, da je vsakdo lahko na prvi mah videl, da je kuharica. O zlatem prstanu na roci in grozno velicih uhanih še govorimo ne, ki so jej bengljali skoraj po ramah. Marjana je bila toraj čvrsta dečla, popolnoma sposobna za ženo kakemu bavarskemu pivarju. — Nekdaj, kakor je sama pravila, bi se bila lahko omožila, ker jo je prišel vsako leto snubit nek velik, mustačast grenadir, pa ona je raji ostala samica, nego bi se bila vdala vojaku, ki je po vsem svetu doma, ko večni Žid.

Ravno je bila Marjana opravila svoje delo, ko se je godil oni neprijazni prizor med Berlinčkom in beračem.

Misle, da pride morda kak imeniten gost v hišo, kar pa se je tu redkoma zgodilo, popravi si brž lase pod ruto, da ne bi jej štrleli vèn, obriše se s predpasom, potem pa poklicavši psa, gre gledat, kdo pride.

Pa naenkrat se ji zmrači obraz, ko zagleda mesto gosposkega človeka s cilindrom in frakom, raztrganega berača, ki je stal na z drobnim peskom posuti stezi, ter prevdarjal, na katero stran bi jo zavil.

„Bog vam daj dober večer, mati ali kar ste že!“ pozdravi jo berač ter sname klobuk iz glave.

„Kaj hočete tukaj?“ zadere se kuharica nevoljno.

„Kar mi boste dali, to bom vzel; prav nič ne bom izbiral. — Ubogaime bi vas poprosil kaj, če je vaša volja. Bom pa molil za vas in za vaše otroke, da bi jim Bog dal zdravje in srečo.“

„Kaj vas ni sram, tako trdni ste še, pa beračite! Delajte rajši, delajte, pa ne ljudi nadlegovati!“ jame ga kregati Marjana, ki ni nikogar bolj sovražila, kot berača.

„Moram beračiti, ker nimam dela; živ ne morem pod zemljo.“

„Le pogledjte ga, sedaj bo pa še predrzen,“ huduje se Marjana, „koj se mi poberite!“

„No, no, mati, nič se ne jezite, če mi ne boste dali prostovoljno, siloma vam tudi ne vza-

mem. Zaradi tega sva vse eno prijatelja. — Ker mi že nočete nič podariti, povedali mi boste vsaj, ali ne stanuje tukaj gospod Jaroslav Platniček, stotnik v pokoju.“

„Tako se imenujejo naš gospod, da, ali danes jih ni doma,“ zlaže se brž kuharica bojé se, da bi ta sitnež morda tudi k gospodu šel beračit, ker tu ni nič dobil.

„Že prav, mati, že; so li doma ali ne, vas nisem vprašal. Lehko noč!“ Rekoč odpravi se urno berač z vrta na cesto ter jo maha dalje.

Marjana gre za njim zapirat vrata, pa videti, da je zapah polomljen, jame se togotiti nad beračom ter mu dajati priimke, kolikor jih je le mogla sestaviti v naglici v svéjej glavi.

„Marjana!“ pokliče jo na to stotnik.

„Že grem!“ odvrne ta urno ter gre k gospodu, da bi pozvedela njegova povelja.

„Kdo pa je bil tukaj, ki si govorila ž njim?“ praša na to stotnik kuharico, nekako nezaužno ogledovaje jo.

„E kedo neki — berač, saj drugi k nam ne pride. Ta grdavž je vsa vrata polomil na vrtu, da jih sedaj še zapreti ne morem.“

„Vrata je polomil?“ zagrmi stotnik srdito

„Kaj pak.“

„Ali si mu kaj dala?“

„Nič! spodila sem ga.“ —

„Prav si storila. — Sedanji čas vse berači, vse. K vojakom naj bi šel tak človek, ki nima doma nič; ondi bi zvedel, kako se po svetu krub služi, ondi bi se kaj naučil in kaj postal, da bi mu ne bilo treba na starost z mavhami hoditi od hiše do hiše, temuč bi živel brez skrbi. Jaz tudi nisem imel nič, pa sem se trudil, dolgo trudil, pa srečo sem tudi imel zraven, in zdaj, hvala Bogu! sem na trdnem.“ Tako je modroval Platniček še dolgo in hvalil sam sebe in svoja dela, ki jih je storil na korist državi; še le, ko ga je kuharica opomnila, da se bo prehladil, če bo tako dolgo zunaj ter ga bo zopet trgalo po nogah, vstal je iz klopi in opiraje se na svoje palice počasi lezel v hišo.

* * *

Drugo jutro je gospod Platniček dolgo spal, kakor je bila sploh njegova navada.

Marjana je kuhala zajutrek na ognjišču in zraven pospravljala po kuhinji in mostovžu, varno stopaje, kolikor ji je dopuščala njena okorna in

težka postava, da ne bi izbudila gospoda iz sladkega spanja.

Po stopnicah prihrope počasi debel mož v čednej kmečkej obleki. Bil je popolnoma podoben kakemu mesarju ali bogatemu krčmarju, kajti njegov polni rudeči obraz je bil dovolj priča, da mož ne trpi pomanjkanja na telesnih potrebah. Bržnast oprsник je kinčala cela vrsta debelih srebrnih gumbov, ki so bili prišiti na izrezljan škrlatast trak. Nove irhaste hlače so bile dobro nategnjene, lepo opisane, še bolj ožnoran pa je bil njegov suknen pruštof, ki ga je imel ogrnjenega čez pleča.

„Dobro jutro, Marjana! bo skoraj kosilo? Pa pri vas res ne kuhate kosila, temuč zajutrek, — to je po gosposko,“ pravi možek ter obstane pri kuhinjskih vratih.

„Bog daj dobro jutro, oče župan, pa ste zgodnji danes,“ odvrne kuharica z vso ljubeznjivostjo, ki jo je mogla spraviti na dan.

„Zgodaj, saj bo že devet!“

„Tako pozno že!“ čudi se Marjana. —

„Kaj pa gospod, so doma?“

„Še spe.“

„A takisto. Če spé, jih pa le pustimo, bom pa raji počakal nekoliko.“ Rekoč se vsede župan na ognjišče k Marjani in jameta se prav po domače pogovarjati zdaj o tej, zdaj o onej reči, kar jima je ravno prišlo na mar.

Župan Miklavž Škrbec je bil edini v vasi, ktereга je doletela velika čast, da je smel, kedar je hotel in utegnil, priti k Platničku v vas ter sta se skupaj prav po domače pomenila; sicer Brložki posestnik ni nikogar rad videl izmed kmetov, razun če je koga potreboval pri delu. Da je bil ravno župan tako srečen prikupiti se stotniku, bilo je najbolj vzrok to, ker je bil župan precej premožen, stotnik Platniček pa ni nikogar bolj črtil nego siromaka. Denar stori moža, to je že star pregovor, in kdor je bogat, se mu povsod uklanjajo, če bi bil ne vem kako neveden in zabit človek. To se je uresničilo tudi pri našem županu Miklavžu Škrbecu, ki ni ravno Salamonove modrosti podedoval, pa je bil vendar župan v vasi — tedaj prva oseba mej vaščani. Čeravno njegovo županovanje sosedom ni prav nič koristilo, so ga vendar vsi enoglasno volili, ker je bil skoraj vsakteri njegov dolžnik ter se je bal se mu zameriti. —

Župan in Marjana sta bila na ognjišču sede že vso starino in novino pretresla ter prišla naposled do kurje reje in jajčne cene, kar je bila za kuharico poglavitna reč, — ko se nekoliko odpro sobne duri in razmršena Platničkova glava se prikaže ven.

Župan plane kviško, kot bi ga bila vgriznila pisanka, sname klobuk z glave, ter se globoko prikloni rekoč: „Dobro jutro, gospod stotnik! ste že tudi na nogah?“

„Bog daj dobro jutro!“ odvrne stotnik pokajšljevaje, „zakaj pa noter ne prideš?“

„Nisem hotel gospoda buditi sem pa raje počakal. Zjutraj se dobro spi ko je hladno, jaz tudi včasih nekoliko dalje poležim, če nimam posebnih opravil.“

„Ti, Marjana, napravi skoraj zajutrek,“ veli potem stotnik kuharici, „midva, Škrbec, pa pojdiva ta čas v sobo, boš kaj novega povedal.“

Platničkova soba ni bila ravno bogato opravljena, kakor je navada pri premožnih lahkooživcih, ki nimajo za Boga družega opravila na svetu, nego pohajati, se lepotičiti ter si izmišljevati vedno novih reči, da bi jih drugi njim enaki občudovali; Platničku so bila že zdavnej pre-

tekla tista leta, ko so ga take reči mikale, sedaj je le skrbel, da bi se odpočil in sicer prav dobro odpočil po prestanem trudu.

Župan, ki ni poznal gosposkih šeg, vsede se, ne čakaje stotnikove ponudbe na prvi stol, ki mu je bil pri rokah, Platniček pa primakne svoj naslonjač, ki je bil na kolescih, k mizi, ravno županu nasproti, prižge svojo turško pipo, potem pa ponudi še svojemu tovaršu dolgo smodko ktero ta mesto v usta v žep vtakne, rekoč, da jo bo pušil v nedeljo, ko bode šel k maši, da bo bolj „nobel“.

Marjana je kmalo prinesla dve precej obilni škodelici kave na mizo in zraven položila v mali, lepo spleteni jerbašček več koscev belega kruha domače peke, s katerim se je večkrat hvalila, ako je videla, da kruh komu prav dobro diši.

Platniček ni jedel kruha, temuč je srebal samo kavo pomaloma iz škudelice, župan pa, ki je imel večje telesne potrebe in mu je bila ta betvica mlečne kave premalo, davil in trl je prav pridno narezane kosce ter s tem poravnal, kar je stotnik zamudil.

„Gospod, kedaj pride že vaš stričnik Vencelj iz Dunaja?“ vpraša čez nekaj časa Škrbec

stotnika, ter zopet seže v jerbašček, ker sta se še dva koščka tresla v strahu pred županovo neusmiljeno slastjo.

„Drugi teden ga pričakujem, kakor mi je pisal, — v petek ali pa v saboto.“ Na to stotnik nekaj časa molči, kot bi kaj prevdarjal, potem pa zopet prične: „Veš, ljubi moj Škrbec, jaz sem nekaj sklenil, in mi je resna volja to tudi izpolniti, samo, — samo če bo tebi prav.“ —

„Meni bo vse prav, gospod,“ seže mu župan v besedo.

„Le počakaj, da ti povem! — Jaz se že ne morem več ukvarjati s posestvom, ker sem že prestar, toraj sem sklenil, ker nimam lastnih otrok, svojega stričnika oženiti ter mu prepustiti gospodarstvo. Fant je priden, pošten, ubogljiv, razumen, toraj upam, da bo dober gospodar. Sedaj je ravno v tistih letih, ko človek najrajši nori, toraj bo najbolje, da ga spravim pod zakonski jarem, da ne bo po svetu po nepotrebnem zapravljajal denarja. — Vlani je videl tvojo Maričko, in če sem prav razumel, fantu je bila precej všeč.“ —

„Je, je, verjamem,“ povzame brž župan, ki je že uganil o čem se ravna, in ni mogel pri-

čakati konca. „Meni je bilo tudi tako čudno, po vseh udih mi je gomazelo, ko sem prvokrat videl svojo staro, — Bog jej daj nebesa! Miklavž, tukaj-le primi, sem djal, ta-le bo za-te, in res sem tako storil, pa se še danes ne kesam, da sem jo vzel, pridna babica je bila, samo nekoliko prejezična.“

„Jaz sem izvolil tvojo Maričko mojemu stričniku za ženo; kako se ti zdi ta reč?“ pravi potem stotnik.

„Jaz pravim, da bi bil to tak parček, da ne bi bilo treba boljšega izkati.“

„Jaz tudi tako mislim. — Kaj pa, je tvoja hči kaj omikana? je kaj v šolo hodila? Veš, to je potrebno dan današnji, če ne, človek ne sme nikamor z njo, postavimo, na ples, ali kako drugo zabavo, kamor zahaja imenitna gospoda. Meščanke jamejo koj nose vihati, ako vidi ktero med seboj, ki ni po njih kopitu ustvarjena.“

„Vem, vem, kako je,“ pritrjuje župan, „ali zaradi tega vam ni treba skrbeti. Moja Marička zna vse, kar kdo hoče. Tri leta sem jo imel v kloštru, kjer je hodila v šolo, in tam, menim, se je lahko dovolj izurila, kar je treba vedeti ženskam, ki se hočejo pozneje možiti. Nemški

tako govori, kot bi rezal, in še našega šolmastra in vse beriče po kancelijah spravi v kozji rog.“

„Tedad, meniš, da bo šla ta reč?“

„I no, zakaj bi ne šlo? Če bo le Venceljnu všeč.“

„In pa če si Marička že ni kje drugej svojega prihodnjega izbrala.“

„E kaj še. Za mojo hčer ga nima vas. To so sami tepci, kmečki cepci, tacega moja Marička še ne pogleda ne.“

Dolgo sta se še menila o tej reči in slednjič popolnoma dognala ženitev, pomenila se o doti in enacih stvareh, ki spadajo le-sem. Župan je bil ves srečen videti, da bo svojo hčer tako dobro omožil, in ko bi bil stotnik hotel, bil bi mu kar naprej odšteli vso doto. —

Poldne je že odzvonilo, ko je župan Škrbec zapustil stotnikovo sobo, in zunaj še nekaj pomenivši se z Marjano, ki je ravno kosilo pripravljala, odpravil se nagloma domov, da bi menda prej, ko mogoče, naznanil veselo vest svoji hčeri Marički.

Dobre pol ure za vasjo, kjer je županil Miklavž Škrbec, je držala čez hribe ozka pot, katero so rabili pešci, ako so hodili v bližnje mesto, da jim ni bilo treba delati prevelicega ovinka po cesti ter si pot nekoliko okrajšali.

To pot je koračil kake štirinajst dni po onej obravnavi med županom in posestnikom v Brlogu gosposko oblečen človek. Že precej ponošena črna suknja, ki gotovo ni bila nikdar njemu umerjena, in oguljene hlače so spričevale dovolj, da ta človek ne živi ravno v obilnosti. Pokvečen klobuk, katerega krajci so se svetili, ko bi jih bil z maščobo namazal, je imel globoko pritisnen na čelo, čez ramo mu je visela potna torba, v roci pa je imel mesto palice, veliko rudečo omrelo, ki pa je bila na vseh krajih že zakrpana z zaplatami različnih barv. Pri vsem tem pa, da je bila oprava borna, bila je njegova postava vendar jaka, čvrsta in lepo izraščena. Obraz, čeravno blede in upadel, je očital vendar neko resnobo in ponos, njegova hoja je bila redna, prosta in nikjer ni bilo znati nikakoršne posiljenosti.

Temna noč se je bila že storila, predno jo primaha vrh griča. Dež, ki je prej le nekoliko

rosil, jel je gosteje liti in veter, ki je pihal nasproti, zanašal ga je potniku v obraz. Velikanska omrela je le malo pomagala, kajti veter jo je zasukal narobe, da je bila podobna kravjim gobam, ki rasto po gozdih, in popotnik je ni mogel več rabiti.

Zdajci se pokaže iz goščave luč in ptujec jo zavije z glavne poti po ozki stezici proti onej strani. Čisto v hosti skrita je stala tu majhna lesena bajta s poveženo, slamnato streho, ki je bila že na več krajih zakrpana s smrekovimi kožami.

Ptujec je moral tukaj že znan biti, kajti ni niti klical pri oknu, niti trkal, temuč kar nekoliko privzdignil vežne duri ter vstopil noter.

V borni sobici, ki je imela komaj najpotrebnejšo hišno opravo, gorela je s slabim plamenom leščerba, obešena nad mizo, pri mizi pa je sedel kmečko oblečen človek, ves zamaknjen v debelo knjigo, ki je ležala pred njim, in iz ktere je prav pridno čital.

Bil je to ravno tisti berač, ktereга smo videli onega večera v Brlogu na vrtu.

„Dober večer, stric! Pa tako vtopljeni v branje?“ pozdravi prišlec moža ter postavi v kot potrto omrelo.

„O Nande, kaj si ti!“ pravi ta radostno ter vstane od mize. „Od kod pa tako pozno in o takem vremenu?“

„Iz mesta. Imel sem ondi več opravkov.“

„Takisto. — Nocoj ostaneš tukaj, prenemarno je zunaj, da bi šel domu.“

„Ne morem, stric, jutri je nedelja in zjutraj moram orgljati pri maši.“

„Je, kaj pa da!“ povzame berač, kakor bi se šele sedaj domislil, da je Nande učitelj v vasi. — „potlej pa že ni nič.“

„Kaj pa berete lepega?“ vpraša učitelj dalje ter vzame v roke knjigo, ki je ležala na mizi. Znati je bilo, da je mladenič velik prijatelj knjig ter se rad peča z vednostmi.

„Fenelonovega Telemacha berem. Lepa knjiga je, jako podučna za mladino.“ —

Potem sta se še dolgo menila o raznih vednostih in iz vsega je bilo razvideti, da tiči pod raztrgano beraško obleko učen, prebrisan človek.

„Nande, ti se mi zdiš nekaj časa sem osoren, tih; si mar kaj bolan?“ praša čez nekaj časa berač, ter zre mladenču v blede obraz.

„Stric, jaz sem popolnoma zdrav, hvala Bogu! ali . . . . .“

„Ali?“

„Nesreča mi žuga. — Župan me hoče spraviti v vojake, in kakor vidite, se mi ne bo moč ustavljati. Samo namestni učitelj sem, še ne za trdno postavljen, toraj tudi nisem prost vojaščine.“

Berač ni dalje izpraševal, uganil je vzrok zakaj župan črti mladega učitelja. Nekaj časa stoji zamišljen, potem pa pravi: „Ne, učitelj Ferdinand Milovič ne bo vojak, dokler živi berač Marko.“

„Ali pomislite, stric, jaz sem reven, ko cerkvena miš, komaj si prislužim vsakdanji kruh, kje bi vzel denar, da bi se odkupil. Toliko denarja, lepo vas prosim!“

„Ti nisi reven, Nande, nič se ne boj, več boš imel, kakor marsikteri drugi,“ pravi na to berač s povdarkom. „Tvoj stric ti hrani že mnogo let doto, in hvala Bogu! za-te bo dosti obilna.“

Mladenič ni vedel, se li starec šali, ali ni prav pri razumu, kajti vedel je predobro, da je njegov stric berač, odkar ga pozna, in da živi vedno siromašno.

„Nič me ne glej tako nezaupno! kar sem ti rekel je gola resnica; ti boš imel bogato doto.“ Rekoč vzame veliko svetilnico, v kateri so bile

že vse šipe potrte in sem ter tje zadelana s popirjem, postavi vanjo lešerbo, potem pa veli mladenču: „Pojdi z menoj!“

Zunaj je še vedno deževalo in veter je bučal po goščavi ter priklanjal drevesa. Berač in učitelj sta urno stopala po ozkej, spolzkej stezi, ki se je vila po gozdu, ter večkrat morala odpravljati trnje, ki jima je zapiralo pot, da ju ni praskalo po obrazu. — Slednjič dospeta do velicega, votlega hrasta, kateremu je že strela vrh razklala. Berač poda svojemu spremljevalcu svetilnico, seže v žlambor in ko odpravi iz njega listje in mah, privleče na dan precej velik meh, do vrha napolnjen.

„Vidiš, Nande, to je tvoja dota,“ pravi prijazno se smehljaje ter odveže meh.

Srebrni križaki so se bliščali nasproti.

Mladenič kakor očaran ostrmi ter pogleduje ves začuden zdaj svojega strica, zdaj denar. — Bilo mu je, kakor bi prišel naenkrat v one začarane kraje, o katerih je večkrat slišal kot otrok pripovedovati, in nehote si je mel oči, kakor bi se hotel prepričati, ali ne spi. —

„Stric,“ pravi na to nekako plaho, ko bi ga bila naenkrat spreletela strašna misel, „če pa je ta denar . . . .“

„Nič se ne boj, ta denar je pošten denar, niti priberačen, še manj pa po kakej krivični poti pridobljen; to je lastnija tvoje ranjce matere in tvojega strica, ki že od nekdanj skrbi za te.“

Mladenič je predobro poznal starca in njegovi pošteni značaj. Verjel mu je, in njegovo lice se mu je naenkrat razjasnilo veselja, videti, da bo kmalo bogat.

Starec je denar zopet spravil v žlambor, zatlači luknjo z mahom in listjem, potem pa djal svojemu tovaršu: „Sedaj pojdiva, v nekterih dneh boš dobil denar, — in morda tudi, kar želiš.“

„Ali stric, kaj bodo pa ljudje rekli, ako izvedo, da ste mi vi prihranili doto, ki sami beračite po svetu?“ praša med potjo mladenič skrbljivo. Dolžili vas bodo tatvine in sodnija bi se znala kaj vmes vtikati ter vam sitnosti napravljati.“

„Nič se ne boj za me, samo molči še nekaj časa, kedo sem in ne govori nikomur o današnji dogodbi, za drugo bom jaz skrbel.“

Mladenič ni razumel starca, in čeravno si je na vso moč prizadeval kaj več spraviti iz njega, ni se mu posrečilo. Edino to je vedel, da je ta mož njegov stric, da že berači po teh

krajih, odkar ga pozna, in da mu je že večkrat prepovedal imenovati pred ljudmi njegovo ime ter ga zvati strica. To je bilo vse, kar je vedel učitelj o svojem stricu, več se ni dalo spraviti iz njega. Samo o materi, prezgodaj umrli materi mu je včasih pripovedoval, ko pa je Nande vprašal tudi po očetu, stemnilo se je starčevo čelo, in koj je prenehal govoriti. — Ljudje so berača Marka radi imeli, ker ni bil nigdar nadležen, temuč z vsem zadovoljen, zato tudi niso povpraševali od kod in kdo je, temuč ga pustili v miru ter mu radovoljno dajali vbogajme, kedar je prišel k hiši. —

Ko prideta zopet v kočo, berač mladeniču še enkrat zatrdi, naj o vsem molči, potem pa se ta poslovil ter jo mahne strmo pot navzdol proti vasi, berač pa zapre duril ter se spravi k pokoju.

* * *

Smajno nedeljo je bilo, že precej pozno popoldne.

Župan Miklavž Škrbec je ravno spremljal po cesti dve imenitni osebi, stotnika Platnička in njegovega stričnika. — Celo popoldne ju je

gostil, kolikor se je najbolj dalo, in kakor je bilo znati na Platničkovem obrazu, bil je popolnoma zadovoljen z županovim kosilom, kajti ves čas se je prijazno smehljaj in kimal z glavo. Za njimi se je peljala stara kočija, velika, kot kaka gostaška bajta, in že precej odrgnjena, kar je spričevalo, da je Platniček ni nove napravil, temuč kje kupil za svoje stare potrebe. Pa naj je že bila velika in pohabljena, vaščanje so jo vendar z nekako častitljivostjo ogledovali ter blagrovale onega, ki se v njej vozi, kedar mu je ljubo.

Stari Platniček ni bil ravno preveč nališpan; kajti rujava suknja z dolzimi škrici, ki so mu segali skoraj do tal, je bila že precej odgrnjena, na glavi je imel veliko kapo, in ko bi ga ne bil Bog obdaril s precejšnjimi ušesi, bila bi mu gotovo zlezla na rame, za vratom pa je imel črno ruto, parkrat krog in krog ovito.

Tem gizdavejši pa je bila noša mladega gospodiča Venceļna. — Prste je imel vse okovane, da jih je komaj gibal, hlačice so mu bile tesno omerjene, — kakor kmetje pravijo, bile so petelinove, — iz žepa pri oprsniku pa mu je visela zlata verižica, na ktorej so bile

nabrane razne svetinice, križci, prstani in Bog vedi kaka drobnjava še vse. Lase je imel skrbno počesane z veliko prečo spredej in zadej, mustačice pod nosom so bile namazane z dišečim mazilom, preživo rudeči obraz pa je kazal izvedencu, da se gospodič barva.

Ko pridejo konec vasi, poslovita se Platniček in njegov stričnik pri županu, ki je delal s svojim okornim in nevkretnim životom jako smešne poklone proti vsem vetrovom, ter se vsedeta v kočijo.

„Drugi teden toraj, gospod, bomo pa pričeli!“ pravi župan ter seže še enkrat Brložkemu posestniku v roke.

„Dá, dá, koj drugi teden,“ pritrdi ta ter veli hlapcu pognati dalje.

Kočija je oddrdrala in župan je še dolgo zamaknjen zrl za njo, kot ne bi se mogel dovelj nagledati svojega prihodnjega zeta. —

Jelo se je že temniti, ko pride Škrbec domu. — Marička je ravno pripravljala večerjo. Držal se je strašno hudo, kot bi se naenkrat zbrala nevihta na njegovem obrazu ter zatemnila prejšno ljubeznjivost.

Nobene besede ne spregovori s hčerjo, temuč gre naravnost v hlev pogledat k živini, potem gre še krog hiše proti kozolcu, in ko se je prepričal, da je povsod vse v redu, vrne se v vežo ter se vsede na klop, da je bil ravno Marički nasproti.

Precej časa molči. Potem izvleče iz žepa mehur in natlači s srebrom okovano pipo s tobakom ter jame jezno vleči, da bi se mu bile kmalu žile potrgale.

Videti, da dekle nobene ne zine, prične sam govorico.

„Ti si se pa danes obnesla, ti!“ pravi nekako zaničljivo.

„Zakaj?“ odvrne hči.

„Zakaj! Bog vedi zakaj neki? sedaj še prašaš. — Doslej sem vedno mislil, da si kaj boljša, nego druge donde po vasi, ker si se tri leta valjala po nunskem kloštru in mi napravljala stroške, sedaj pa vem, da je figo s teboj. Mar bi bila doma ostala in delala. Nobena dekla bi se ne bila tako štorasto vedla, kot si se ti danes. Brložki Vencelj si bo lepe reči mislil o tebi. — Povem ti, da je bilo mene sram.“

„Kako pa se čem obnašati, mar ga hočem v naročje vzeti?“ pravi Marička in jok jo posili.

„No, no, sedaj se pa še kisaj, kislica! ti bom pa godce najel, da ti pomagajo.

Dekličino ihtenje se spremeni popolnoma v jok.

„Oče!“ pravi potem, „lepo vas prosim, kaj bom neki počela s takim možem, ki ni za nobeno rabo. Ali zna motiko v roko vzeti? Ali za drevo držati na njivi? Da bi ga v škatljico djala pa kopriv okrog ter ga hodila gledat, družega ne vem.“

„Molči!“ zagrmí župan, da se je kar veža stresla. „Tebi ni to mar, zna li kaj, ali ne, ti imaš vse druge muhe v glavi, pa jaz ti jih bom že izbil. — K vojakom pojde, k vojakom. — že veš kdo; jaz bom skrbel, da pojde! Moja hiša je bila in bo poštena, toraj nočem, da bi se ravno zdaj kaka nemarost vtikala va-njo. Ta mora stran, potlej boš že zopet postala zdrava.“

Župana je bila jeza že tako prevzela, da ni mogel več najti dovelj izrazov, da bi se bil znosil nad hčerjo. Vtaknil je pipo v žep, ki mu je ugasnila, potem se pa napotil nazaj po vasi proti krčmi, da bi si z vinom jezo pogasil.

Komaj je bil stari pete odnesel, ko pride okrog hiše sem berač Marko.

Molče obstane pred pragom naslonjen na palico ter ogleduje županovo hči, ki je stala v veži in si ravno brisala objokane oči.

„Marička, kaj se jočeš? Nič se ne jokaj, nič! — Nikoli ne boš nevesta tistega brloškega gospodka; le poslušaj, kaj ti pravi berač Marko!“

Deklica nekako bolestno pogleda moža in nehote jej uide globok vzdihljej, ki je potrjeval njeno žalost. — Potem gre v hram ter prinese beraču velik kos belega kruha, da se je starcu kar roka povesila.

„Bog ti plati, Marička, pa nikar ne joči!“ pravi na to berač ter krevsa dalje.

Marička obstane nekaj časa na pragu gledaje za odhajajočim misle si: „Ko bi bil govoril resnico!“

* * *

Teden pozneje sta se peljala brloški posestnik in njegov stričnik zopet proti vasi v onej velikanski kočiji. — Ta dan se je imela vršiti svatovščina z županovo hčerjo.

Bilo je še precej zgodaj zjutraj in oster veter je pihal po dolini, zatoraj se je stari trdno zavrnil v svoj plašč, potegnil kapo na ušesa ter zaprl okna pri kočiji.

Pripeljeta se v gozd, koder je držala pot proti vasi, in nič hudega se nadejaje pogovarjala sta se brezskrbno stari Platniček in stričnik Vencelj o žeritvi in prihodnjem gospodarjenju v Brlogu.

Naenkrat obstaneta konja. — Štirje možaki z zakritimi obrazi planejo h kočiji, odpro okno ter potegnejo starega Platnička ven. Stotnik prestrašen hoče klicati na pomoč, pa eden možakov mu zatisne usta, drugi pa vdari po konjih, da zdrči kočija po cesti, kot bi jo veter nesel.

Ptuji možje zavežejo stotniku oči, ter ga ženo seboj.

Stari se je tresel, kot šiba na vodi, kajti mislil si ni nič drugega, nego, da so to roparji ter ga bodo kje na samoti zadušili in oropali.

Precej dolgo so ga že vodili, in kakor se je Platničku zdelo, vedno po gozdu. Slednjič obstanejo neznani možaki, odvežejo mu ruto z oči in stotnik vidi, da je v temnem gozdu pod debelim hrastom.

Zdajci odkrije eden možakov svoj našemljen obraz, vsede se na tnaló, ki je ležalo že na pol segnito na tleh, ter veli tudi stotniku se vsesti.

„Lepo vas prosim, vsaj življenje mi pustite!“ stoče Platniček v smrtnih bridkostih ter se zgrudi zraven svojega nasprotnika na tla.

„Oho, gospod, nič se ne bojte!“ pravi mu ta zaničljivim posmehom, „mi nismo roparji. Tudi vam ne pristuje dobro, da se, kot stari vojak, tresete pred smrtjo; včasih, se mi zdi, ste bili bolj pogumni. Nihče vam ne bo storil žalega, le mirni bodite. Vsedite se tukaj-le k meni in jaz vam bom povedal prav lepo povest, in ko bova gotova, greste zopet lahko domu. — Poslušajte!“ —

„Nekdaj sta živela v mestu K. nek brat in sestra prav zadovoljno. Roditelji so jima bili zgodaj pomrli ter ju prepustili sama sebi, vendar pa so jima zapustili toliko premoženja, da jima ni bilo treba skrbeti za prihodnjost. — Takrat so bili v omenjenem mestu vojaki, veste vojaki, kakor so tudi dan današnji, čeravno ne več tisti. Nek mlad oficir je jel zahajati k njima, in ker je bil mladeneč jako prijazen in veselega značaja,

sta ga tudi rada imela. Slednjič se je popolnoma udomačil, in ker mu je bila sestra vdana, pobaral je za njeno roko. Brat ni imel nič zoper to, čeravno je bila sestra še mlada, kajti mislil si je: „čem prej pride v gotovi stan, tem bolje bo,“ zlasti, ker se je ženin bahal, da ima velika posestva doma in da bo kmalo vojaščini dal slovo. Sestra se je toraj omožila z oficirjem. — Nekaj časa je bilo videti, da je mlada žena srečna v tem stanu in brat se je tega jako radoval, ker je sestro zelo ljubil, kmalo pa se je pokazala na obrazu mlade žene neka otožnost, in čeravno jo je brat izpraševal, kaj jej je, mu vendar ni hotela povedati. To je trpelo leto in dan, in zakonska sta dobila zalega fantiča. Brat je mislil, da se bode sedaj sestrično obličje zopet zvedrilo, pa zastonj, — ta je prihajala vedno otožnejša in bledeja.

Nekega dni pride povehje, da mora oni polk (regiment) nekam drugam, ne vem v katero deželo že, prav daleč od ondot. Že se je približal čas odhoda, pa mlada oficirjeva gospa ni delala nikakoršnih priprav na pot. To se je bratu čudno zdelo, zlasti, ker je sestra vedno jokala, in jame jo izpraševati ostreje, kaj vendar to

pomeni. Po dolgem prizadevanji mu sestra slednjič razodene strašno novico, da je njen mož strastni igravec, pijanec in še več družih lepih čednosti, ki spadajo v to vrsto. Pove mu, da je zapravil že vse njeno imetje ter jej ostro prepovedal iti ž njim na ptuje, ako jej je življenje drago. Kaj je hotela uboga žena brez pomoči, ki jo je pripravil mož že na beraško palico?

Pravična jeza zgrabi brata, slišati to dogodbo. Teče naravnost k onemu častniku ter zahteva od njega opravičenja. Vname se ostra govorica in slednjič prepir. Brat mu očita njegovo nepošteno ravnanje ter mu žuga s tožbo pri njegovem poglavarstvu, pa častnik ni hotel nič slišati niti o svojej ženi niti o zapravljenem premoženji, in slednjič se toliko spozabi, da priloži ženinemu bratu zaušnico rekoč: da ga to nič ne briga. Mladenča zmaga jeza pri takovem sramotenji, izdere častniku meč, mahne ga po glavi in ta se zvali v krvi na tla.

Mladenič je še-le sedaj spoznal kaj je storil. Videl je, da ako se ta reč izve, mu ne bo dobra pela, ker je umoril cesarskega služabnika.“

Stotnika jame oblivati sedaj mrzel pot, se-

daj zopet vročina; hotel je vstati, pa noge so se mu šibile, kot bi bile vse polomljene.

„Le stojte, stojte gospod, še ni vse!“ pravi ptujec, „kmalo sva pri kraju. — Brat je tedaj umoril sestrinega moža, ali vsaj zdelo se mu je, da ga je. — Da bi ga sodnija ne dobila v pest, zapusti neutegoma s sestro in otrokom domovino ter ubeži v ptuje kraje. — Sestra je prihajala vedno slabeja, čeravno jo je brat tolažil in jo skušal ohraniti pri dobri volji, in preden je minulo leto, zvenela je mlada cvetka in objela jo je bleda smrt. Žalost jo je umorila, uboga žena! — Kaj je bilo sedaj početi mladenču? Imel je pri sebi nezmožnega otroka, imetja pa skoraj nič. A vendar si je vedel pomagati. Poproda dragocenosti, ki jih je imela še sestra, jame pridno delati, in tako preživi sam sebe in otroka. Ko je deček zrastel, pošlje ga v šolo, kjer se je prav pridno učil in v nekaterih letih postal učitelj. — Sedaj sva pri kraji s povestjo, kako vam je všeč?“ Rekoč zre ptujec stotniku dolgo ostro v oči, kakor bi pričakoval odgovora.

Ta si ga ne upa pogledati, kakor šiba se trese in postane bled ko stena.

„Ti ne upaš govoriti, stari grešnik!“ za-

grmi sedaj ptujec s strašnim glasom, „vest ti očita pregreho. — Poglej me, jaz sem tisti brat Božidar in ona sestra je Emilija, ki si jo ti spravil pod zemljo. Hé, stavec, kaj me več ne poznaš? — Poslužil sem se ptujega imena in jel beračiti, da bi tebe našel, nesrečnež, zvedevši, da še živiš. Učitelj tukaj v vasi je tvoj sin, ki si ga zavrzel.“

Dve debeli solzi se uderete beraču po vellem licu in dolgo ni mogel govoriti ginjenja.

„Jaz sem izgubljen!“ ječal je stari stotnik, „vse peklerske pošasti me preganjajo; o moj Bog!“ —

„Lehko bi se sedaj maščeval nad teboj,“ povzame zopet berač besedo, „ali jaz nočem oskrunjevati svojih rok s tvojo krvjo, sodi naj te Bog pravični. — Eno pa mi moraš zatrditi, preden pojdeš od tod. Ti hočeš oženiti svojega stričnika z županovo hčerjo. Ta ženitev se ne sme nikdar izvršiti, kajti tvoj sin, tvoj lastni sin bo snubil županovo hčer, nihče drugi. Jaz sem mu prihranil doto, ker mu jo oče ni hotel dati, obilno doto, da se je ne bo smel župan sramovati. Prisezi mi to, in prost si!“

stotnik v smrtnem strahu ni več vedel, in jecljaje je izgovoril besede, ki mu jih je narekoval berač.

„Tako! sedaj pojdi naravnost po oni-le poti, in prišel boš domu,“ pravi berač, „ne zini nikomur, kaj se je zgodilo, ako hočeš prikriti lastno sramoto, mene pa ne boš več videl v tem kraju.“

Strah je podelil stotniku novih moči. Ne maraje za svoje pohabljene ude, krevsal je urno po poti iz gozda, terek je bil prost, kajti bal se je še vedno, da bi berač ne prišel na druge misli ter mu povrnil hudo s hudim.

* * *

Poteklo je po onej dogodbi nekaj let. — Zopet je bila smajna nedelja.

Hladni večerni mrak je nastopil po dnevni vročini. Po vasi je vse živo, posebno pa v krčmi, ker jo režejo godci, da človeku kar pete poskačujejo. Fantje vriskajo in pojo, otroci skačejo po ledini, in marsikteri možiček, ki se ga je preveč navlekel pri svojem zetu ali svakinji, kjer je bil v gostiji, švedra po cesti z navezано culjo, v kterej nese potico ali kakoršne si že

bodi ostanke svoje družini domu. Kdo pa bi se danes tudi žalostil ter doma čepel, ko je smajna nedelja! Stara navada je že, da pridejo ta dan znanci in žlahtniki k svojim sosedom v gostijo, ter velike „štruklje“ zalijejo, kakor pravi slovenski kmet.

Po vasi doli šetajo se župan Škrbec v svoji praznični obleki in s srebrom okovano pipo v ustih, njegova hči Marička in vaški učitelj Milovič. Majhen deček v kratkih hlačicah in z lepo ožnoranim klobukom caplja med mamó in starim očetom, katerega ta dva peljeta za ročice. Jako krasen deček je, cvetečih ličic, rumenkastih lasic in pogosto se ozira po očetu županu, ki ga nekoliko dražijo, ponujaje mu pipo, ki bi jo deček tako rad imel, pa mu je ne dajo.

Jako zgovorni so vsi, najbolj pa oče župan, ki marsikako smešno uganejo, da se učitelj in Marička ne moreta dovolj nasmejati.

Kar je berač Marko Marički nekđaj prerokoval, se je vresničilo. Ni je dobil v pest stotnikov stričnik Vencelj, temveč vzela je onega, katerega je ljubila in s katerim je vedela, da bo bolj srečno živela. — Omožila se je z učiteljem v vasi. —

Brloški posestnik je koj drugi dan po onej dogodbi razdril ženitvine pogodbe z županom, čeravno ni nikomur povedal zakaj, župan pa je ponosen, da stotnika ni hotel siliti misle si: „Moja hči je dovelj bogata, lahko dobi družega, mlada je pa tudi še, toraj se jej ne mudi.“

Prestani strah, še bolj pa vedno boječnost da bi ga njegov nasprotnik zopet ne obiskal ter mu povrnil hudo s hudim, prevzela sta starega Platnička tako, da je hudo zbolel in kmalu po tem umrl, zapustivši obširno posestvo svojemu stričniku Venceľju.

Komaj pa je počival stari v zemlji, pokazalo se je že, kedo je bil mladi gospodič Venceľj. V nekterih dneh ga je zmanjkalo v vasi in nihče ni vedel, kam je prišel, posestvo v Brlogu pa je prevzel čisto ptuj gospodar in se ondi moško naselil.

Kakor vemo, živel je stotnikov stričnik delj časa na Dunaju. Mladi gospodič je bil z vso silo vdan razuzdanemu življenju, zlasti pa igri, in ker po velicih mestih nigdar ne manjka priložnosti vstrezati na vse viže svojim strastim, zlasti kdor ima dovelj denarja pa nič opravkov, zgodilo se je tudi pri Venceľju, da se je kmalu

zamešal v ono krdelo ostudnih ljudi, ki se valjajo neprenehoma po najgrših mlakužah ter si s tem zapravljajo zdravje in premoženje ter sami sebe pehajo v nesrečo. Vencelj ni izhajal z denarjem, ki ga je dobival, ker pa se ni hotel odpovedati slastnemu življenju, kterega se je bil že preveč navadil, jel je delati dolgove. Kmalo je zabredel tako globoko va-nje, da se ni mogel več izkopati.

Komaj je stari Platniček zatisnil oči in Vencelj postal lastni gospodar, oglasili so se od vseh krajev tirjalci ter mladega gospodarja čisto na golo spravili.

Sedaj še-le so se županu oči odprle in štel se je presrečnega, da ni dal hčere takemu zapravljivcu. Radostno je privolil v Maričkino prošnjo in še tisto leto se je omožila z učiteljem, s katerim je prav srečno živela. — —

Naši sprehajalci pridejo mej različnimi pogovori iz vasi, kjer se je pričel gozd. V prekopu za cesto je ležal gosposko oblečen človek ves povahjan. Župan mislivši, da se je ta človek morda preveč napil, stopi tje ter ga pomaje za rami rekoč: „Hé, brate, vstani, tukaj je pre-slaba postelja!“ pa ptujec se ne gane, bil je mrtev

Nekaj kmetov, ki so prišli po cesti, pokliče župan ter jih prosi, da bi nesli nesrečnega v vas, pa kako se začudijo vsi, ko ga dvignejo kviško! Bil je stričnik brloškega stotnika — Vencelj.

Zdravnik, ki so ga poklicali, je razsodil, da je mladega človeka končala pijanost. — V svoji brezupnosti namreč se je bil vdal še huje tej strasti, in tako žalostno je poginil nekdanji gizdalin.

Berač Marko je res zapustil deželo, odkar se je učitelj oženil, in odslej ga ni nihče več videl, niti slišal o njem. Izpolnil je svojo nalogo in osrečil sina svoje nesrečne sestre.

Snopič:

- ✓1, 2, 3. Čbelica: I., II. in III. bukvice. *Kastelic.*
 ✓4. V gorskem zakotju. Povest, A. Koder.
 ✓5. Čbelica. IV. bukvice. *Kastelic.*
 ✓6. " V. " " "
 ✓7. Krvna osveta. Povest, poslov. *F. Mirovčkar.*
 ✓8, 9. Nesrečnica. Povest, poslovenil *I. P.*
 ✓10. Koliščina in stepe. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
 ✓11. Za kruhom. Povest, poslovenil *P. Miklavec.*
 ✓12. Spisi Andrejčkovega Jožeta I.
 ✓13, 14. Babica. I. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
 ✓15, 16. " II. " " "
 ✓17. Senilia. Poslovenil *A. Hudovernik.*
 ✓18. Spisi Andrejčkovega Jožeta II.
 ✓19. Berač. Povest. *Elizabeta. Črtice.*
 ✓20. Spisi Andrejčkovega Jožeta III.
 ✓21. Boj s naravo. — Treskova Uršika.
 ✓22, 23. General Lavdon, oče vojakov imenovan.
 ✓24. Spisje. Priredil *P. Miklavec.*
 ✓25, 26. Beatin dnevnik. Spisala *Lujiza Pesjakova.*
 ✓27, 28, 29. Grška mythologija. Poslovenil *L. Koprivšek.*
 ✓30, 31, 32. " " " " "
 ✓33, 34. Rimska " " " "
 ✓35. Spisi Andrejčkovega Jožeta IV.
 ✓36, 37, 38. " " " V. Žal. i veselje.
 ✓39. Solnce in senca. Povest. *J. Bedlenc.*
 ✓40. Svitoslav. Povest. *Vonomir - Križan.*
 ✓41, 42. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓43. Sofoklejev Edip na Kolonu. *B. Perušek.*
 ✓44, 45. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓46, 47. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓48, 49. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓50, 51. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓52, 53. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓54, 55, 56. Z ognjem in mečem. Zgod. roman. *Podravske.*
 ✓57. Spisi Andrejčkovega Jožeta VI.
 ✓58. Zaroka o polnoči. Novela. *Basnigoj.*
 59. Spisi Andrejčkovega Jožeta VII
 60. " " " VIII.